Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТИ

Народній часопис для Ґенерального Ґубернаторства

Krakauer Nachrichten
Ukrainische Volkszeitung
für General-Gouvernement

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В ТИЖДЕНЬ

Адреса Редакції і Адміністрації: Krakauer Nachrichten, Krakau, Karmeliterstr. 34, II.

ТЕЛЕФОНИ:
Дирекція 137-42
Адміністрація 230-39
Редакція 230-39
Друкарня 102-79

Відділи: Ярослав, Головна 19, Холм, — Сянік.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно . . . . зол. 2.50

Ч. 15. Краків, 28. лютого 1940. Рік І.

Начальний комендант німецької армії в Кракові

— По кількаденній інспекції військ у східній частині Ґенерал-Ґубернаторства — начальний комендант німецької армії ґен. фон Бравхіч приїхав 22. лютого до Кракова, щоб скласти візиту Генеральному Ґубернаторові д-рові Франкові. По звіті військових комендантів на краківському двірці ґен. фон Бравхіч перейшов перед почесним відділом й поїхав на велику площу вправ на Блонях, де перевів інспекцію військ та виголосив промову до вояків. Опісля ґен. фон Бравхіч оглянув ряд військових обєктів та зложив на Замку візиту Генеральному Ґубернаторові мін. д-рові Франкові. Вечером ґен. фон Бравхіч відїхав з Кракова.

—o—

Англія нарушила невтральність Голяндії

21. лютого ц. р. на західньому фронті не було важніших подій. Розвідчі й охоронні лети відбувалися без зустрічі з ворожими літаками. Підчас розвідчих летів над східнім побережжям Англії і Шкотії аж по Шотляндські острови німецькі літаки заатакували два англійські кораблі міноносці і затопили їх. Крім цього поважно ушкодили один торговельний корабель, що мабуть затонув. Всі літаки вернулися неушкоджені до своїх баз. По північі перелетіло багато ворожих літаків зі заходу і з північного заходу понад голяндською територією у напрямі німецького заливу. Німецький підводний човен вернувся з далекої морської подорожі повідомляючи, що затопив ворожі кораблі містоти 27.795 тон.

Новий ґубернатор у Люблині

Ґенеральний Ґубернатор мін. д-р Франк призначив дотеперішнього посадника м. Кракова Цернера ґубернатором у Люблині і шефом люблинської области на місце дотеперішнього Ґубернатора Шмідта, якого мін. д-р Лей покликав на високе становище в Німеччині. Минулої середи 21. лютого ц. р. мін. д-р Франк відобрав на замку у Кракові у присутности своїх співробітників присягу від нового ґубернатора і шефа люблинської области та виголосив принагідну промову про ріжноманітні і відповідальні та важкі завдання, розвязка яких вимагає повної посвяти. Одночасно повідомив шефа люблинської области, що в найближчому часі обійме своє становище у приявности всіх начальників і посадників округи. По зложенні присяги ґуб. Цернер подякував за довіря і запевнив, що доложить всіх сил, щоб виконати доручені йому завдання. Посадником Кракова призначений дир. Шмід, який був дотепер заступником посадника.

—o—

Америка стоятиме далеко від війни

В роковини уродин освободителя Злучених Держав зпід англійського панування Юрія Вошінґтона, американський міністер війни виголосив на святочних зборах в Танека в стейті Канзас велику промову. Міністер заявив, що Америка мусить вести мирну політику.

„Можемо й мусимо — говорив міністер — держатися здалека від війни. Знаю, що президент Злучених Держав ненавидить війну кожним нервом своєї душі і знаю також, що він рішений працювати в тому напрямі, щоб ні одна крапля американської крови не пролялася на полях боїв в Европі. Можемо щоправда осягнути деякі переходові користи з воєнних замовлень, але з другого боку, з гіркого минулого досвіду знаємо, що добробут збудований на війні не є трівкий. Америка мусить триматися здалека від війни і вдержати в себе демократичний лад".

—o—

Комунікат начальної команди німецької армії

— Начальна команда німецької армії повідомляє 20. лютого ц. м.: на пол.-схід від місцевости Бузендорф на французькій території німецька стежа знищила ворожий самохід з 20 особовою залогою.

Німецьке летунство перевело розвідчі лети над північною частиною Північного Моря.

— Начальна команда німецької армії повідомляє з 22. лютого: Німецькі летунські ескадри перевели масові розвідчі лети над теренами східної Франції. Не зважаючи на протиділання ворожого летунства німецькі літаки не мали ніяких втрат. Спроби ворожого летунства передістатись крізь лінію західного фронту на терен Німеччини зовсім не вдалися.

—o—

В нинішній Німеччині

(Від нашого кореспондента).

Берлін, кінець лютого.

Нинішній Берлін малощо ріжниться від передвоєнного. Може темпо життя вдарило трохи сильніше, може більше військових одностроїв появилося на вулицях... Карткова система зраціоналізувала може дещо більше життя німецького громадянина, але зовсім не відбилася на фреквенції у крамницях і люди купують неменше, тільки — доцільніше. Засобів поживи багато. Обмеження споживання одних середників вирівнюється надвишкою інших — в ефекті всі ситі й добре одягнені. Ресторани повні; театри і кіна також. Враження зразково наладнаної машини воєнної господарки, обчисленої на роки — не залишає посторонного глядача ні на хвилину.

Так, Берлін робить зовсім невоєнне враження — аж до ночі. Бо коли вже ніч наляже на місто, тоді щойно відчувається над ним справжній подих війни. Берлін — як і ціла Німеччина — в ночі затемнений. Щезли вже прегарні світляні реклями, почорніли вітрини маґазинів, погаснули світла рефлекторів, темно стало у трамваях, в ваґонах міської залізниці. По вулицях снуються люди з нафосфорованими бляшками на верхній одежі, часом денеде на мент блисне кишенева ліхтарка і десь загомонять сміхом люди, які наступили собі припадково у темряві на запятки.

Берлін забезпечується перед летунським налетом, хоч щоправда дотепер ніодного такого налету на місто не було. Це не значить, щоби такого наміру дотепер анґлійські летуни не мали, тільки — що німецька протилетунська забезпека ділає знаменито і всі спроби напасників відбивалися дотепер зовсім легко ще на західніх кордонах Німеччини.

А настрої населення?

Ці настрої можна назвати спокійними і дуже зрівноваженими. Такі насторої можуть зродитися і втриматися тільки в народі, який знає правду свого »нині« й не відхильну, житеву рацію свого »завтра« Свідомість накиненої війни і конечність оборони аж до перемоги вросла вже так сильно у психіку німецького народу, що всі інші моменти — якщо б такі й були — попросту завмерли. В Німеччині є воєнне завзяття, холодне, вираховане, залізне, просто страшне своєю динамікою. Так! Гітлер сказав: »хочете війни, будете її мати!« — і так говорить нині ціла Німеччина. Настрій цього завзяття, єдности, послуху і посвяти виповнює нині всеціло громадську і політичну атмосферу Німеччини. Відчувається це в розмовах з людьми всіх кляс, в цілому життєвому калейдоскопі тої держави.

А дальше: факт створення Великої Німеччини, імперіяльне зрозуміння функцій німецького народу в Европі! Чи можна уявити собі, щоби 80-міліоновий нарід міг погодитися з механічною спробою обмеження тої функції тільки тому, що вона комусь невигідна?...

Політичні німецькі кола вважають, що ліквідацією Польщі знищено останне вогнище воєнної провокації в Европі та направлено один із найбільших злочинів версайського диктату. Те, що діється дальше — є тільки непочитальним балканізуванням Европи в інтересі оманного »рятування« англійського імперіялізму, що спирається не на природнім праві до життя і життєвого простору, але на галапасному пануванні над народами. І це »рятування« має чомусь іти через Німеччину!

Загально говорять у Берліні, що недалека весна принесе зі собою переломові події. Всі знаки на небі і на землі вказують на це. Виринає лише проблема: Захід чи Схід? Про Схід пише все частіше німецька преса у звязку з крикливою англійсько - французькою пропагандою та потягненнями англійсько - французької воєнної дипломатії на Близькому Сході. Безумовно в такому випадку треба рахуватися з німецькою протиакцією.

Р. Винницький.

і народніх пісень. Зокрема гарно відспівали лемки »В зеленім гаю древка рубаю...« Закінчено Просфору національним гимном і »Не пора...« Опісля відбулися товариські забави молоді. Бадьорі і з міцною вірою у краще майбутнє розходилися до дому селяни, що прибули на збори та Просфору з далеких сіл, бо й з околиць, віддалених від Криниці 35 км.

Про культурно - освітню працю в Криничині напишемо в черговому числі.

——o——

Криниця осередком культурно-освітньої праці

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ФІЛІЇ „ПРОСВІТИ" ТА ПРОСФОРА.

Хоч і як далека й непривітня їзда поїздом у час сніговій з Кракова до Криниці, то я радо вибрався до Криниці в неділю, 18. ц. м. на Загальні Збори філії »Просвіти« і на святочну Просфору, яку вперше влаштовано у Криниці. Нас вибралося з Кракова трьох друзів, спрагнені побути хоч день-два там, де пробудилося нове життя, куди прийшли нові, молоді друзі, ідейні робітники на національній ниві і подали щиросердечно дружню руку братові лемкові в його змаганнях за краще його особисте й народу завтра. Ми не зважали на морозну ніч, ні сніговії не здержали нашої тривожливої цікавости провірити на місцях ріжні вістки про те, що багато лемків покидають рідню, потом і кровю зрошену прадідівську землицю.

Ніччу в 12. год всідаємо до холодного поїзду в Кракові. Одначе за 3 години не виїхали ми з двірця. Врешті в год. 3-ій по півночі рушили в напрямі Тарнова. У поїзді переповнення, хоч і підвищена оплата за білети і хоч жиди не подорожують і хоч вкінці панує сибірське зимно. Видно люди мусять їздити не зважаючи на холод, доріжню, тощо.

В год. 6-ій рано ми в Тарнові. Звідти рушаємо у напрямі Стружа. У поїзді дещо потепліло, хоч на дворі морозно. Врешті Стружє і доїзджаємо до Грибова. На двірці незвичайний рух. Стоїть довгий поїзд, з вікон виглядають обличча старушків, бабунь, хлопців та дівчат, а навіть чути голосно тужливий плач малих діточок. На пероні коло поїзду, де й ми зупинилися, стоїть гурток святочно одягнених селян і жваво розмовляють з людьми в поїзді. Висідаю з вагону й переходжу до того поїзду, щоб приглянутися цим дивним подорожним. Починаю розмову. Мої співрозмовці походять з Королевої Руської та з Ізбів.

— Ви куди їдете, — питаю старого дядя, що покурює файку.

Він недовірливо споглядає на мене й мого співтовариша дороги, друга у вишиваній сорочці, махнув рукою і зрезиґновано відповів: — »Ет, што вам повідати. Не знам, вони повідають, (вказуючи на середніх літ мужчин) што там, на схід, звідки відїхали німецькі кольоністи«.

— А свою хижу, прадідівську землю кому оставили?

— Нам повідали, що і так до нас приїдуть поляки, а ми вже знаємо, яке польське право, докидає другий ґазда у свитяній гуні, зі широким капелюхом на голові.

— А ви, мамуню, чому плачете? — звертаюся до молодиці з дитиною на руках. Вона ще більше розплакалася, поглянула гнівно на мужчин і промовила крізь сльози:

— Це все через нього, — показує на мужчину — ходив і ходив до „господина" в місті, приходив до дому і намовляв мене, що мушу з ним поїхати. Я йому повідала, що моя бабуня, мама поховані на тій землі й я хочу вмерти тут. Але він ні й ні. А тепер, дитина перемерзла, не знать, чи буде жити, їдемо Бог знає куди.

Коло нас зібралося кілька молодих дівчат, сумні, гарно одягнені, питають мене й друга, звідки ми та куди їдемо? Відповідаю, що їдемо туди, звідки вони виїхали, у напрямі Криниці. Даю молодим рідний часопис, календарці; вони радо приймають це все. Питаю молодих, чи їм не жаль за рідними полями. Відповідають, що так, але їм казали, що вони їдуть у кращі сторони. Чи вірите в те? Одна дівчина з ваганням відповідає: »Не знам«. Врешті розлягається свист льокомотиви, останні працання односельчан, гіркі сльози в очах сліпих подорожніх і наші поїзди рушають у протилежні сторони. Ми до Криниці, а вони... Їх пращав тужно віковий дуб, що прожив дні смутку й радости, що своїм гіллям витав у тих околицях полки Данила.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ І ПРОСФОРА.

Криниця тепер має зовсім відмінний характер, як перед кількома місяцями. У тому найкращому живці на нашому Підкарпатті гомонить тепер голосно й всюди українське слово. Зокрема в тому дні було багато українців у Криниці, бож це Загальні Збори »Просвіти«, Просфора.

В год. 3-ій по обіді в салі кіна »Баґателя« зібралося поверх 450 делеґатів з дооколичних сіл, з Новосандеччини і Криниці; зокрема багато учителів, декілька священників. Збори відкрив о. пралат Кузьма, а проводив д-р Гнатевич, секретарював п. Пришляк. По відчитанні протоколу з останніх зборів, п. Шупяний, просвітянський орґанізатор, виголосив освітній реферат, в якому накреслив плян праці в діловому році. Над вибором нового виділу вивязалася жива і річева дискусія, в якій забирали голос і лемки-селяни, заявляючи, що вони вибирають до виділу таких людей, які хочуть працювати і будуть працювати. У висліді вибрано: о. пралат Кузьма голова, д-р Смолинський заступник голови, сек. Негребецький, Марцюк, Гікавий, Іванусів Іванна і Климечко. Закінчено збори відспіванням національного гимну.

В год. 6-ій вечором зійшлися учасники зборів до великої салі пансіону »Фоґель« на спільну Просфору. Саля гарно прибрана, на стіні портрети наших визначних діячів і провідників. Столи застелені білими обрусами. Приявних поверх 400 осіб, багато селян. Це перша Просфора у Криниці. О. Смолинський поблагословив дари, а о. прал. Кузьма привитав присутних гостей, делеґатів з Кракова та поділився просфорою. Серед щиро-родинного настрою промовляли поодинокі бесідники закликаючи людей доброї волі до праці для добра народу. При кінці о. прал. Кузьма виголосив бадьору промову. Слід згадати промову лемка Кобанія, що зробила на лемків помітне враження. Підчас вечері хор зі Солотвини відспівав низку колядок

Перші виступи українського національного хору в Холмі

В Холмі зорґанізовано серед дуже важких умовин український національний хор під проводом п. Василя Осташевського, який вперше виступив з концертом 10. ц.м. у просторій театральній салі народньої школи в Холмі. Хор уладив один концерт вполудне для шкіл, в якому взяли участь учителі та ученики місцевої української та німецької школи і ученики з довколишніх 5-ох сіл. — Другий концерт відбувся того самого дня вечором для старшого громадянства, яке взяло в ньому численну участь. Між приявними було багато німецьких громадян та представників німецької влади. — Виступ хору в числі 20 осіб випав дуже гарно. Програма концерту широка й ріжноманітна, бо складалася з побутових, обрядових, козацьких та стрілецьких пісень. Заслуга дириґента в тому, що в короткому часі зумів вивчити широкий і доволі трудний репертуар. Вдатна інтерпретація поодиноких хорових точок та їх технічне задовільне виконання є доказом дбайливої та совісної підготови. Повна гармонія голосів, природні динамічні переходи та свобідна закраска мельодії дають вповні запоруку, що хор і в майбутності вивяжеться зі своїх мистецьких завдань і заслужить на назву репрезентативного національного хору. — Треба віддмітити, що хористи в національних одягах запрезентувалися і під зовнішнім виглядом якслід. — Саля теж була дбайливо прибрана. На стінах видніли портрети наших великих діячів, а між ними портрет Фірера німецького народу Адольфа Гітлера. — Управа хору була приготована дати в Холмі 3 концерти, але в останній хвилині в день першого концерту запрошено хор телеґрафічно на концертовий виступ до Люблина. Тому то 2 заповіджені концерти в Холмі відпали. Хористи мусіли негайно по першому концерті виїхати в ночі до Люблина, де 11. і 12. лютого ц. р. дали 2 концерти, на яких крім нашого громадянства було приявних багато представників німецької влади на чолі з паном ґубернатором. Один із цих концертів уладжено виключно для війська. — Тут теж мав хор якнайкращі успіхи.

Тому, що хор дістав дозвіл виступати на терені цілої люблинської области, — почав уже свої виступи по важніших осередках Холмщини і Підляша. Бажаємо йому якнайкращих успіхів у цій національно-культурній, важкій праці.

——o——

Софія Федорівна Русова

В часі останніх подій відійшло кілька наших визначних особистостей, про смерть яких громадянство довідувалось, але надто пізно. Відсутність своєї преси була причиною, що про смерть проф. **Ольгерда Бочковського** своєчасно знала тільки празька еміграція, про смерть проф. **Олександра Лотоцького** тільки варшавська кольонія.

І про смерть Софії Федорівни Русової довідуються широкі кола нашого громадянства з великим припізненням та ще й досі нема ніяких подробиць про цю сумну для цілого українського загалу подію.

З Софією Федорівною Русовою втратило наше громадянство не тільки великої гідности громадянку, вчену, суспільну діячку, визначного педагоґа, сеніорку жіночого руху, публіцистку і письменницю. З нею відійшла ціла епоха. Цілий розділ історії нашого суспільного життя замкнула ця смерть.

Імя Софії Федорівни Русової поруч з іменем її чоловіка Олександра Олександровича звязане майже з усіми подіями українського життя другої половини минулого століття та з усіми визначними подіями нашого століття.

Одержавши дбайливе виховання в заможній, аристократичній родині, не українка з походження (батько швед, мати француженка), Софія Федорівна так зрослася з українським народом і так вросла в нього корінням, що все своє життя від найранішої молодости і до останнього віддиху віддала йому в службу. Аристократка з походження — демократка з переконання С. Ф. нераз впадала у крайности у своїй молодости, щоб злитись з українським народом. Розпочавши в дуже молодім віці разом з своєю старшою сестрою працю над вихованням молоді, віддалась вона тій праці цілою душею, склавши їй в жертву великий музичний талант, який міг принести їй світову славу.

Вийшовши заміж за О. О. Русова стає С. Ф. вірною його товаришкою як у добрі так і у злому, якого доля приділила цьому подружжю дуже і дуже багато. Земський діяч, статистик, щирої і живої вдачі Русов всі свої сили віддавав на службу того народу, якого був лише прибраним сином (Русов москаль з походження). Софія Федорівна зносила зі спокоєм і навіть з гумором усі переслідування царської адміністрації, яка переслідувала то її, то її чоловіка. Часто доводилось їй пересиджувати по вязницях, а ще частіше перекочовувати з одного міста у друге, бо поліція не дозволяла цим діячам лишатися довго на одному місці. Привітна і лагідна вдача цих обох подругів, їх ентузіязм, з яким вони працювали для народу, зєднували коло них занадто багато молодих і старших прихильників, щоб це могло подобатись російській адміністрації. Але де б Русови не опинились — хоч би й у самому Петербурзі, чи Саратові, вони не кидали свого діла і все обєднували українців навколо себе та в своїй не все може навіть достатньо уряджений хаті. В Петербурзі та в Харкові Софія Федорівна з запалом віддавалась видаванню популярних книжечок і брошур для народу, багато енергії і запалу присвятила славнозвісній комісії, яка признала українську мову окремішньою від російської. Коли доручили Русовим видання закордоном першого повного „Кобзаря", сидячи в Празі Софія Федорівна очаровувала своєю вдачею чехів і прихилювала їх українській справі.

По революції 1917 р. Софія Федорівна з усім завзяттям, до якого була здібною, віддавалася найріжноманітнішій праці, що тоді ждала на кожного свідомого українця. У всіх педагогічних, ще тоді всеросійських, зїздах брала вона найактивнішу участь, забираючи голос у дискусіях, виголошуючи реферати, головуючи в комісіях і домагаючись окремого місця для українців. Працює в українському міністерстві освіти, викладає на ріжних курсах. Опинившись в Камянці Подільському, стає професором тамошнього університету. Коли химерна доля перекидає Софію Федорівну за кордон і тут не закладає вона рук. Перебравши ще в Камянці Подільському головство одної з жіночих орґанізацій, продовжує вона у Відні раз намічений плян праці. В Україні не було окремих жіночих орґанізацій, але своїм прикладом Софія Федорівна служила все жінкам зразком доброї громадянки. Головуючи в першій всеукраїнській тоді жіночій орґанізації Софія Федорівна старалась вложити в неї всю енерґію, щоб допомогти жінкам та дітям та ширенню української Ідеї. Переїхавши з Відня до Подебрад, де була лекторкою французької мови, згодом до Праги, де дістала становище професора у Педаґогічному Інституті, Софія Федорівна бере найактивнішу участь у всьому громадському життю. Може не одну незаслужену прикрість пережила Покійна тільки завдяки тому, що вірила, що так як вона бажає тільки добра Україні — бажають й інші, що так як вона ставить громадські інтереси понад свої особисті — роблять це і інші.

Тяжко в цих кількох коротких словах, що оце спливають з пера на вістку про смерть цієї великої жінки, накреслити бодай вірну її сильветку. Забагато зробила Софія Федорівна за своє життя для нашої справи, щоб можна було списати все на шпальтах одинокого тепер нашого часопису. Прийде ще час, коли праця і особистість Софії Федорівни знайдуть своє місце і свою оцінку в нашій публіцистиці і літературі. Тепер лише щирий жаль з приводу цієї смерти огортає нас і хочеться пригадати особливо нашому жіноцтву, що такі люди не можуть відійти безслідно, що образ Софії Федорівни Русової повинен ще довгі і довгі літа світити нашому жіноцтву, як символ вірної жінки-дружини, дбайливої матері, зразкової громадянки — Великої Жінки.

В чужій землі спочивають тлінні останки Софії Федорівни Русової, але память про неї збережеться вічно в серці кожної українки і українця, для яких вона працювала все своє життя. Хоч на чужині і не можемо інакше, як тими короткими, блідими словами виявити всієї своєї любови і пошани до Великої Покійниці, то продовжуючи її працю, дамо найкращий доказ, що сили вона свої віддавала нам недаремно. Та вона була все вибачливою і вирозумілою, — зрозуміла б нас і вибачила б нам і тепер.

Х. К.

Герміна Шухевичева

В перших днях січня ц. р. померла у Львові сеніорка українського жіночого руху Герміна з Любовичів Шухевичева, вдова по бл. п. проф. Р. Шухевичеві, у 86-ому році життя. Г. Шухевичева була визначною українською діячкою, між іншим оснувала »Клюб Українок« і довгі літа була головою клюбу. Далі була одною з членок основниць кооп. »Труд« і брала живу участь в розвитку та діяльности цієї установи. Як дуже добра співачка разом зі своєю сестрою п. Евгенією Барвінською брала участь до пізнього віку у »Львівському Бояні«, виконуючи сольові партії. Своїх дітей: Осипа, батька Романа Шухевича, інж. Володимира Шухевича, б. сотника УГА, Тараса Шухевича, Дарію Старосольську і бл. п. Ірину Рожанківську виховала на чільних українських громадян. До останніх років свого життя брала участь в українському громадянському житті. Як жінка дуже тактовна та високої особистої культури залишила по собі щирий жаль в усіх, хто її знав.

В. Її П.

Нещасливі випадки нетральних кораблів

Англійський нафтовий корабель „Ґретфільд" (833 тони міст.) загинув без сліду. Від 14-ти днів нема про нього ніякої вістки. — Норвежський корабель „Алькмар" з вантажем збіжжа (6.982 тони міст.) в дорозі з Бразилії наїхав коло Ісляндії на скалу і розбився. Другий норвежський корабель „Квернас" (1.819 тон міст.) наїхав на міну й затонув. Залогу вирятував голяндський корабель.

——o——

Пригадаймо собі наше минуле

ЖОВТІ ВОДИ.

З весною 1648 р. вирушив гетьман Богдан Хмельницький зі Запоріжжа проти польського війська. Польський гетьман Микола Потоцький вислав у степи свойого сина Степана з військом, щоб змірявся з козаками під проводом гетьмана Богдана Хмельницького. Реєстрові козаки мали стакути проти Хмельницького. Вони плили човнами Дніпром під проводом Барабаша та інших старшин.

Поляки самопевно пішли в українські степи не знаючи, які сили у Хмельницького. „Ми на тих хлопів навіть не піднесемо шаблі, а розженемо їх нагайками", — перехвалювалися польські пани.

Одначе сталося навпаки. Гетьман Хмельницький надійшов ненадійно з козаками й татарами та окружив польський табор на Жовтих Водах. Зудар почався і тривав кілька днів; поляки оборонялися доволі завзято, бо мали добру зброю. Вкінці 15. травня 1648 р. козаки звели рішальний бій з польським військом і розгромили їх, добуваючи повну перемогу. Багато польського війська попало в полон, ще більше полягло, а гетьман Потоцький ранений, помер у полоні.

РЕЄСТРОВІ КОЗАКИ ПЕРЕХОДЯТЬ ДО ХМЕЛНИЦЬКОГО.

Негайно по тій перемозі реєстрові козаки приєдналися до гетьмана Хмельницького. Вони ж бо ніяк не хотіли ставати на бій проти своїх братів і Гетьмана. Тому теж вістка про блискучу перемогу Хмельницького над Потоцьким рішила про негайний перехід реєстрових козаків на сторону гетьмана Богдана. Притому повбивано польських шляхтичів — полководців, а між ними й Барабаша. Його ненавиділи козаки за те, що був прислужником поляків.

БИТВА ПІД КОРСУНЕМ.

Погром поляків на Жовтих Водах викликав пригноблюючe враження між польською шляхтою. Старий гетьман Микола Потоцький зібрав військо і з другим гетьманом Калиновським вирушив проти козаків. Одначе коли дізнався про смерть свого сина Степана й про блискучу перемогу козаків, хотів уже з дороги завертати в безпечне місце. Врешті так і зробив.

Одначе Хмельницький вислав за ним погоню. Козаки випередили поляків біля Корсуня і в лісах засілися на них; перекопали дороги, збудували укріплення і з гарматами дожидали на ворогів українського народу. Польські війська необачно ввійшли в те місце й 26. травня 1648 р. у друге потерпіли великий розгром. Козаки захопили у полон обох польських гетьманів, багато війська та велику добичу.

По черговій перемозі козаки насміхались з поляків, наспівуючи в думах: „Гей, пане Потоцький, чому в тебе розум жіноцький? Не годиться тобі воювати, краще було в Камянці Подільському пробувати, печеного поросята, куриці з перцем уживати, як з нами козаками воювати".

Д. б.

„Війна за нафту" в Румунії

Створенням комісії для надзору над румунською нафтовою продукцією румунський уряд активно вмішався в боротьбу за румунську нафту, що остаточно йде вже від давна і з вибухом війни з кожним днем міцніє. Цю »нафтову боротьбу« в Румунії можна пояснити з одного боку фактом, що в румунських нафтових полях сильно заанґажований капітал англійських і французьких товариств, з другого боку знову тим, що і бажання і потреба експорту румунської нафти звернені в першу чергу до Німеччини. Ці експортові потреби румунського господарства, що їх спрямував на певні рейки торговельний договір між Румунією та Німеччиною, заатакували нафтові товариства вже підчас напруження перед війною і всіми способами старалися перешкодити румунсько - німецькій товаровій виміні. Від часу вибуху війни вже зовсім отверто і послідовно ці торговельні заємини саботують. Отже ці закордонні нафтові товариства, що є залежні від англійського чи французького капіталу, свідомо протиставляються румунській господарській політиці й — як це румунський уряд підкреслив — вмішуються в румунську господарську і закордонну політику. Все ж таки і ці осторогі не помогли, а ріжні аґенти в порозумінні й в співпраці зі закордонними нафтовими товариствами почали дальше в Румунії великі нафтові закупи на довгі речинці платности і без обовязку негайно товар доставляти з єдиною лише метою — перешкодити правильному розвиткові румунсько - німецьких торговельних взаємин. Тому то румунський уряд був примушений (з господарських і політичних причин) створити відповідну комісію, що управильнювала б господарку румунською нафтою. Бож ясно, що закупи нафти на довгі речинці платности — отже практично стримання експорту й одночасно застій у видобуванні нафти — не лежав ні в інтересі румунської господарської і фінансової політики, ні в інтересі румунської невтральности та її закордонної політики штучне припинення товарової виміни з Німеччиною.

Ось так прийшло до створення »комісаріяту нагляду над румунською нафтовою продукцією«, якого предсідник Герсон Нетта з диктаторськими повновластями нaглядає тепер над продукцією працюючих в Румунії нафтових товариств та кермує нею відповідно до потреб Румунії.

Введену тепер контролю держави над нафтовою господаркою пояснюють румунські урядові кола румунськими національними інтересами. В інтересі власного національного господарства, в інтересі краєвої оборони та своєї невтральности — заявив румунський міністер господарства Анджелеску, — треба було доконче перевести ці заходи, що у протилежности до заходів, що їх переведено в Мексику проти нафтових товариств, в ніякому разі не торкаються прав посідання нафтових товариств. Як далеко піде втручання румунського уряду в нафтову господарку, годі покищо передбачити. Це буде імовірно залежати в першій мірі від постави дотичних промислових кол, що покищо виявили тільки велике не то обурення, не то здивування, бо остаточно ніхто отверто в це не вірив, що румунський уряд спроможеться на такий крок поважно. Тепер остаточно згадані кола рішили заняти до нового нафтового комісаріяту вичікуюче становище. Комісаріят видав уже свій перший розпорядок і всі закордонні нафтові товариства, що мають уділи в румунських нафтових полях зобовязав до того, що вони розмірно до внутрішніх нафтових підприємств, мусять взяти таку саму участь у вивозі нафти з Румунії до Німеччини, щоб у той спосіб Румунія могла виконати свої договірні зобовязання щодо Німеччини. Та втручання державного комісаріяту в усякому випадку не обмежиться лише до експорту, але простягнеться теж і на продукцію. Як вже відомо предсідник нафтового комісаріяту Г. Нетта випрацьовує під цю пору відповідний плян видобування нафти і на його основі поодинокі товариства мусять доставити відповідну кількість нафти. Про її розділення на експорт і внутрішній зужиток рішатиме комісар. В той спосіб всяке штучне спинювання продукції, що її саботуючи румунську господарську політику переводили закордонні нафтові товариства, на майбутнє мусить зникнути.

Зацікавлення румунського уряду нафтовою господаркою є тимбільше зрозумілим, якщо взяти під увагу, що експорт нафти творить 42% загального румунського експорту. Ясно, що румунський уряд не може бездільно дивитися на штучне спинювання, а в багатьох випадках просто саботування такого важного експортового продукту. А що його безпосередній вплив на нафтову господарку був лише можливий в незначній мірі, створення урядового комісаріяту було необхідним. У звязку з тим цікаве, що в Анґлії, яка дипльоматично якнайгостріше виступила проти створення такого комісаріяту в Румунії, існує саме такий комісаріят. Створив його ніхто інший, лише англійський уряд. Ця комісія наглядає над всіми нафтовими товариствами, якщо вони працюють на анґлійському терені, чи хоч би на терені анґлійських впливів. Ця комісія мала досі велитенський вплив і на румунську нафтову господарку, бо анґлійські нафтові товариства там найсильніше заступлені, а закордон взагалі контролює аж 75% цілої румунської нафтової промисловости. До найзамітніших закордонних нафтових товариств, що працюють в Румунії, належать »Астра Романа«, можна б сказати філія »Рояль Деч« з місцем осідку в голяндській столиці — Амстердамі; далі »Романа Амеріка«, філія »Стандарт Ойль« з місцем осідку у Вошингтоні, „Конкордія" — французько - бельґійське підприємство з осідком в Парижі й вкінці нафтове товариство »Унґера« з осідком в Льондоні. Загальний капітал, інвестований в румунській нафтовій промисловости, замикається круглo дванадцяти міліярдами леїв. З того в румунському посіданні є 25%, в анґлійсько - голяндському 35%, французько - бельґійському посіданні є 22% і 10% в американському. Німеччина по заключенні з Румунією господарського договору оснувала німецько - румунське нафтове товариство »Кредітуль Мінер«, що розпоряджає останніми 8%-ами інвестованого капіталу. Це товариство має до експльоатації 6.000 гектарів в Молдавії і займається перерібкою совітської нафти з Баку.

Румунська нафтова продукція в 1938 році сягала 6.600.000 тон, з того 4,500.000 тон експортовано. На основі німецько-румунського договору Німеччина має до розпорядимости 1,300.000 тон експортованої нафти з Румунії: з того приблизно 3/4 привозить водною дорогою Дунаєм, 1/4 залізницею. Водна дорога Дунаєм є не лише безпечна від всякої блокади, але й найдешевша. Тоді, як Анґлія та Франція покривають своє нафтове запотребування здебільша і в першій черзі з Іраку та Ірану і з Північної та Полудневої Америки, то Німеччина в румунській нафтовій господарці дуже поважно заангажована й її інтереси покриваються зовсім з національними господарськими інтересами Румунії. Це знайшло свій вияв в основному німецько - румунському господарсько - торговельному договорі з 1939 р. і тепер потвердило його німецьке становище до створення в Румунії урядового нафтового комісаріяту, що його Німеччина тільки привитала як такий, що має прислужитися інтересам румунського національного господарства.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ДОДАТОК

до „Краківських Вістей" ч. 15.

Пророчиста мова віків

„Воно зросло з шукання і розпуки".
О. Ольжич.

Дійсно з розпучливого шукання зростає наше покоління. Ціла наша доба — це доба гарячкового шукання, шукання тріскоту і лоскоту, заломання та упадку багатьох правд, що ще так недавно здавалися вічними і непорушними. Де знайти певність, що устійнювані нами засади правильні, що не розсиплються у важкій пробі вогню? Чи не одна правда не витримала цієї проби, чи не одні обрахунки і сподівання нагло і трагічно не заломились? Чи мало річей ще вимагає переоцінки?

На життєвому шляху кожної одиниці і кожної нації ніколи не бракує конечних падань і вставань. Нам — „розстань дорозі орд" судилось їх аж надто багато. Так багато, що часто губиться провідна нитка межі поміж причинами і наслідками, що губиться можливість рішення — хто винен: чи ми самі, чи фатальне історії, зпід якого не можемо видобутись. Чому ми падали так часто, яке наше призначення, кудою йтиме „у весняну даль" наш шлях „неугнуто і прямо"?

В шаленому клубовищі подій так тяжко звичайному смертному „відрізнить зле і добре, мале і велике", так тяжко знайти правдиві критерії. Як часто хапаємось за якісь міражі і ломимо списи за речі, що в перспективі історії представляють собою непомітний фрагмент. З перспективи історії — власне! Лише з цієї перспективи треба розглядати всі правди і події. Коли б так можна глянути на наше сучасне, наші прямування, спроби і пляни з історичної перспективи — скільки б річей скоротилось, змаліло, зникло, видалось смішними. І то власне ті, які так дуже, але часто цілком непотрібно нас хвилюють.

Що в перспективі тисячеліть 20-літній період упадку? Що значило 20 літ незалежности Польщі? Що перед міліонами нації смерть одиниць, хочби їх були сотні тисяч? Перед обличчям віків, як перед обличчям Бога: „тисяча літ як день один і день один як тисяча літ".

І лише вічні правди, лише події з печаттю вічности, стають у всій своїй величі над грубою верствою пороху, що покриває дрібне й тимчасове.

„Історія учить нас, що люди з історії нічого не навчилися" — цей парадокс скриває в собі незвичайно глибокий зміст. Нічого не навчилися, бо ввесь час повторюються ті ж вічні правди, що тисячі літ тому складались на обличчя світу, а народи так само шукають все нових виходів з тих ситуацій, в яких вже раз були і вже раз вийшли. Не потраплять проглянути нових форм, в яких ті правди стають перед нами. Але історія вчить нас, що ті вічні правди є і що вони творять ту велику, ніколи без решти нерозгадану загадку, що зветься життям. Тому слушно звуть історію вчителькою життя — вона вчить вічного.

І ось на вир сьогоднішних подій не можемо глянути з перспективи, бо він безпосередньо перед нашими очима: розпалений казан клекотить, летять вогненні бризги, жар опалює віі і не можна вглянути в суть подій, знайти їх глибину, їх істоту. Але це старі правди в нових формах і в іншій температурі. Вони вже діяли нераз. Їх можемо знайти в минулому і витягнути висновки.

Тому немає кращої книги життя, як історія. Старі, пожовклі, нераз забуті факти криють в собі розвязку проклятого питання: кудою йти? Перед нами можуть бути лише обламки фактів, але примкнімо очі, вжиймося в них — і минуле заговорить до нас грімучим голосом сучасного, являться перед нами вічні правди й вічні пристрасті, що виладовувались у віках. Немає більш повчаючої науки від історії, особливо для народу недержавного, що ще не оформив своїх прямувань.

Шалений вітер подій на порозі XX ст. безщадно потрощив божків, яким молився XIX вік. Найголовнішими з них були: лібералізм і соціялізм, що відкидали поняття нації, як нерозривної цілости, як спільноти, що обєднує всіх живих і мертвих і ненароджених. Ми знаємо, що одиниця таку має вартість, яку ролю сповняє в житті нації. Тому кожний мусить окреслити і знайти не лише себе, а й націю свою в цілому з її змаганнями, призначенням, можливостями, з летами й упадками та усвідомити собі, яким законам підлягає життя одиниці і спільноти.

„Нема нічого гіршого від почуття власної безсильности" — каже Т. Карляйль. Власну ж силу може людина пізнати лише тоді, коли щось чинить. Чин це дзеркало, в якому бачимо свою силу, свої можливости.

Звернімо наші очі в минуле — і пізнаємо свою вартість. Перед нами оживуть наші предки і з їх облич вичитаємо, чи добре реалізуємо їхні заповіти. З тьми віків встануть великі чини і горе нам, коли не змагаємось їм дорівняти.

Драматизм і героїзм нашої історії бє таким сліпучим сяйвом, в якому не скриється ніщо дрібне й буденне і в якому мерехтить велична мета. Там знайдемо наші виграні й програні, перед нами піднесуться з небувалою вимовністю факти й в чергу уложаться наші завдання. Що на сьогодня, що на далі, так аж у безвість вічности.

Хай вслухається Холмщина у горду мову веж короля Данила і спів княжого собору, хай почує Лемківщина голос міцного Ярослава — і зрозуміють чим були, чому впали й чим можуть бути. В боротьбі чергується перемога і невдача.

„Є незмінна земля і все на ній зміна невпинна". — Виходячи з цієї правди, не станемо перед подіями оторопілі. Минуле воскресить у всій захоплюючій красі засаду вічности сути й змінливости форми. І якби не повернулось колесо історії тепер — минуле нас навчить, що завжди чин мав вплив на його хід. Під ним тріщать лише слабі кістки і ломиться слаба віра. Коли ж рішати про долю сучасного дано нам — памятаймо, що минуле кричить до нас повними й гарячими устами:

„Міцніша віра і дзвінкіший чин
За словоблудіє і за тимпани!"

Вслухаймось в пророчисту мову минулого!

О. Оттокар.

Стиль і стилізація

Є легкі й важкі теми. Легко є переповідати старі стереотипові твердження, зроджені ще десь у часи віджилого етнографізму й народництва про 40-ка міліонову мужицьку (тепер кажуть — хліборобську) націю, обездолену мачухою — історією та загребущими сусідами-вороженьками. Вбивати багатогранний зміст нашої несупокійної Sturm und Drang епохи у тісні рами готових інтелектуалістично-надуманих формул, виплодів чужих „ізмів". Це останнє дуже модне та поширене й наш півінтелігентський загал таке любить.

Але наша епоха переходить понад легкими темами. Її ворушать важкі теми. Теми вільні і від обожування фальшивих кумирів минулого століття і від віри в універсальність чужих кумирів, які б там сучасні вони не були, теми визволені від жалю за минулим. Теми, що для них минуле й сучасне матеріял для будівлі майбутнього, а не обмеження та колода при нозі.

Тема Олени Теліги „До проблеми стилю" до легких не належить. Заторкає ж вона проблему стилю, специфічної „forma mentis нашої переломової епохи народжування нового світу.

Ціллю моєї статті докинути в дискусії декілька власних думок, насвітлити тему з дещо іншої, авторкою незаторкненої точки бачення.

Є стилі народів й епох. Погляньмо на стиль клясичної Еллади, як він проявив себе в скульптурі. При всій різниці поодиноких діб, від ранньої, що в ній такий помітний вплив східньої, егейської цивілізації, почерез зенітну добу Фідія й його сучасників аж до пізньої, упадочної доби своєрідного бароко — гелленізму — одність стилю культури вяже всі ці доби в цілість і надає їм своє знамя. Дарма, що в цілій поставі, одежі й обличчі перших різьб такі свіжі сліди духовости Сходу, від якої вільні зманеровані й перерафіновані різьби доби після Олександра, уважне око тільки по способі інтерпретації складок одежі відрізнить грецьку скульптуру якоїнебудь доби від римської. А погляньмо на ґотику. Хоч так несміливо прозябає вона в архітектурі з романського стилю і хоч так ступнево переходить у малярстві Trecento в ренесанс, то супровідна лінія одного стилю різко відмежовує її і від романського стилю і від ренесансу. Те само можна сказати про ділянку суспільно-політичних установ, побуту, цілої цивілізації ґотичної доби. Скрізь вертикальний змаг у небесну висоту струнких ґотичних веж з тісного земного круга вузьких вуличок середневічного міста та подвір замків, скрізь життя скероване в бік ідеалу суворого закутого в залізо пригодника-лицаря або покірного вбогого монаха, передвісника Царства Божого на землі та — скорого Страшного Суду.

Родяться, розвиваються й процвітають епохи й їх стилі. Їх матеріяльні памятки, які тепер оглядаємо, це тільки фрагменти — останки живих колись культурних систем з їх оригінальним, неповторним духовим обличчям. Коли ж нам досі не чужий дух даної епохи й ми в стані внутрішньо його переживати, то це тільки завдяки тому, що ці стилі живуть у нашій духовості як її розвиткові етапи так само, як переживання й здобутки дитинства чи юнацького віку живуть у духовості зрілого мужчини. Відродити минулу добу, та її стиль неможливо, як не можна повернути назад минулу молодість. А вже тоді, коли історичні доби раз на завжди пройдені, маємо змогу їх студіювати та окреслити; тоді можемо теж поняттєво схопити та відмежувати їх стиль від інших стилів. Дещо інакше з добою та стилем доби, яку самі творимо та її безпосередньо переживаємо.

Духовість нашої доби протилежна до духовости попередньої, демоліберальної доби, в якої звалищ вона виростає. — Це загально-світове явище. Та для більшої прозірности та конкретности зупинімся тільки на українському терені. Основи та структура попередньої доби валяться у всіх їх вязаннях та на всіх ділянках. Це помічаємо в суспільно-економічній ділянці, та політичного устрою, у півнвазі міжнародного життя та духово-культурній сфері. Що з минулої доби останеться та переживе катаклізм нашого перелому, ще не знаємо й не можемо певно передбачити. Серед визволених стихійних сил людського духа, суспільностей та народів, серед зудару суперечних тенденцій, серед хаосу сучасної доби годі вже передбачити та накреслити шляхи будучого порядку. Іде змаг за обличчя завтрішнього дня, боротьба між протилежними й виключаючими себе системами, кінець якої перед нами закритий. У суматосі боротьби за бути, або не бути, для нас дороговказом наша негація попередньої доби, на зміну якій і проти якої ми повстали, та ідея нашого нового світу, в який ми віримо й в якого імя ми до сьогоднішнього змагу виступаємо. Без ідеольогічних основ та програми завтрішнього дня вся наша боротьба це борсання наосліп. Ідеольогія та програма визначають людину українського перелому.

Наша доба подібна скоріш до хаосу творчих сил та первнів, ніж до упорядкованого космосу постійної гармонії й рівноваги сил. Ідеольогія та її програмове оформлення, а дані люди в імя їх згуртовані це ті ядра, що їм колись бути (або не бути) соняшними осередками будучих систем. — Без ідеольогії й конкретної програми ніяк не опануємо хаосу. Розпливемося скоріш у хаосі стихій замість динамічно їх оформлювати.

Який же стиль цієї нашої буряної епохи? Бо ж стиль це дух доби зафіксований в інертну матерію й навпаки — це матерія різьблена та нагнута на подобу „forma mentis" доби. Матерією ж мистецької творчости не є тільки камінь чи слово. Нею є і це в першу чергу — жива людська суспільність, отой матеріял найвищого й найповнішого мистецтва — політики. Кожна нова творча епоха формує на свій, відмінний лад людське життя, має свій стиль.

Скоріш ніж говорити про стиль зовнішній, прийдеться говорити про внутрішню форму нашої доби. Це оця специфічна внутрішня температура й динамічне напруження, що визначають добу та її носіїв. Творчість, що є новітня тільки зовнішньо-формально та тематично, а є позбавлена отих імпондерабілій, це саме та імітація нашої доби, що про неї пише Олена Теліга.

Обсервуючи зовнішню форму нашої доби, стверджуємо її неоднородність. Це цілком зрозуміле для переломової доби, в якій ніщо конкретне не усталене, а все можливе в потенції, отже доби творчого несупокою й шукань, навіть творчих кріз. Не погоджуюся з автором статті „До проблеми стилю", що справжні творці не переходять кріз творчости. Переходять їх й часто кризами позначаються нові етапи їхньої творчости, їх внутрішній розвиток. Тимбільше в нашу добу, яка сама є кризою — переломом. Річ тільки у тому, чи хтось завершує кризу новою творчою синтезою, чи може ломиться. Твердимо навіть, що не може зрозуміти істини нашої доби той, хто не переживав внутрішньої кризи.

Не дійшли ми ще до однородного стилевого оформлення нашої доби. У побуті вражає півінтеліґентщина, примітивізм, провінціоналізм, впливи товариської культури польського світу. Брак стилю й штучність у формах товариського життя. Титуломанія гідна еліти польського повітового містечка. Де ж тут культурна простота, природність й безпосередність нашої доби вояків-громадян?

Занадто довго товариська й суспільна еліта нашої провінції перебувала під впливами польської цивілізації. Занадто побут нашої міської інтелігенції чужий нашому національному savoir-vivre і занадто сильний був в останніх часах її вплив на побутово національне село. Треба сподіватися, що сучасний момент доведе до витворення нового національного побуту.

Навіть у ділянці літератури далекі ми від релятивної одностайности усталених, зрілих епох. Для прикладу візьмім типових репрезентантів нашої доби: Хвильового й Яновського, Маланюка й Ольжича. Оте, що їх вяже й що для нас істотне, це саме згадане внутрішне напруження, що надає знамя людям нашої епохи. Відчуття, що живемо на переломі епох, та боротьба за новий тип людини й життя. Зате поглянь-мо у їх індивідуальний внутрішній світ та його стиль. Які глибокі різниці між чуттевою неоромантикою Хвильового та монументальним реалізмом Яновського, між стилізованою ляконічністю Ольжичевого вірша та патосом Маланюкової поезії.

Факт виправданий різницею індивідуальностей творців, їх середовища та їх ви-

---

Ростислав Ендик

Катарзіс

III.

Юрій закрадається садом під свою хату. Хата стоїть з мертвими очима, але в ній гамірно, як у вулику. Юрій повзе густими кущами далі, зариваеться у віти виноградy і замінюється в одно велике вухо. З хатнього галасу вириваються і знайомі голоси.

— Братів голос.

Вломлюється в двері і зависає на шиї, брати прилипають собі до уст.

— Братіку, мій братіку!

Довкола довгі обличчя незнайомих і впялені очі в Юрка.

— Мої приятелі зі служби, що повтікали з прифронтової смуги.

Він, вона і щераз він. Елеґантні одяги, каламутні погляди і випхані тисячами портфелі. Тон недбалий, слова недобірні, деякі простацькі. Перервана розмова навязується.

— Тоді я надягаю маску...

— І треба ще маски на таке обличчя, — думає Юрко.

На дворі посипалися бомби, а від ломоту повипадали вікна.

По залізному небі котились важкі спіжеві вальці — це їхали літаки довгими вирійними ключами, дихаючи рівним віддихом. На обрію крикнуло червоне зарево, потім моргнуло, знимаючи клубисті брови, розкохлані і густі.

Багрянів день та підпливав на крови і вогні.

В поближжі пекло між кіньми і людьми. Втікачі знітилися, та коли вже сині птиці віддалялися, схоронище пустіло в розкотистих сміхах.

— І подумати: паде держава, як домик з карт, а вони сміються! Отупіли від нагальних вражінь, здитиніли, чи може ці приятелі-ідіоти з канарковою уявою! — насуплюється Юрко.

— В чому справа, брате?

— Біжать тривожні дні, години дзвенять сплетнями...

— Ти про положення на фронті? Він тягнувся на сотки кільометрів, заломався і пішов у дрібязки, але останній опір ще орґанізуватиметься під столицею нашої области.

— Ми ще покажемо! Ще напоімо коней під Липами!

— Ми, — подумав Юрко, — але чому те вужче ми тепер не на фронті? І в той час відчув Юрко до колишніх володарів країни не ненависть, але обридження, як до стерва.

— Голота дезертирів, шлункові проводи двоножних тварин, що двадцятьпять років напихалися, не думаючи про справжні державницькі справи.

Ще раз пробігали роки, в яких горіли села, серед зойків вагітних жінок, насилля дівчат, тортур вязнів, таких тортур, перед якими засоромлена стояла б середземноморська душа льойолів і торквемад. І ці тортури завдавали не ad maiorem gloriam колись, але в імя насолоди канчуком і сласности шлункового проводу.

Та йде переможний час, очолюється тисячами танків, а ці витручують канчуки з рук і втоптують кормові проводи в грязь на віки, на віки, на віки.

Розсипається час насолоди канчуком і сласности шлункового проводу, не залишається по ньому анахронічна шляхетність, ні краса зломаної величі, ні траґізм переможеного світу.

Відходить він у минуле і залишає по собі смердячі випари і спомини кошмарного сну.

Та вже незабаром вони розвіються, присипляться попелом і на них виросте барвінок голубого життя, бо ж недаремно його передвісники голубі голуби, що летять ключами в багровий вирій.

На обличчі Юрка камяна маска, під нею скрилася зневага, але прозябає омерзіння.

Брат тільки в товаристві дезертирів. І світяться його очі дивно і зловорожо. У хаті росте незрима стіна і щораз глибша викопується пропасть. Падуть оливяні слова.

— Невдачі на фронті! Певно, бо ми оточені диверсантами і шпигунами. Ух, коби мені впав який в руки!

— Що ж ти зробив би?

— Забив би на місці

В душі Юрка розливалася ріка сивими хвилями, а в них топилося минуле і, захлистуючися, кричало рятунку. На рятунок поспішив зов крови, а від його дужих помахів вкрилися сиві хвилі сніжистою піною.

— Брате, мій братіку!

Ішла канонада, падали бомби і тріскали в розломах залізних плит, земля стогнала і розсипалася. Серед стогонів землі надворі Юрко:

— Чому ж ти брате, так розщибаєшся за чужу справу?

— Нема чужої справи, як йде про фронт мира і свободи, про спокійний край...

— Ти колись інакше думав про той спокійний край, де дусився крик розпуки скатованих.

— Бо бунтувалися.

— Бо домагалися саме нічого іншого тільки справжнього мира і свободи, а ці поняття не були пустим словом, щоб закривати хижість і ненаситність роздутого шлунка. Так, домагалися людських прав.

— Я маю права і тепер хочу їх захищати.

— Я думав, що ти з іншою ціллю покидав нашу область і йшов на заточення. Тепер бачу, що тобі йшло про право засісти при одним столі без огляду на ціну — ціну переобразу людини в кормовий провід з статовим додатком.

— Ти фанатик порожнього фантому своєї уяви.

— Ні, є для мене поняття з правдою і життям, для тебе ж істнує тільки вигода, кохання... Можна зненавидіти кохання, вдумуючися, скільки воно принесло шкоди бувальщині народу.

В повітрі летіли голубі голуби, над ними гуло залізне небо спіжевими валами. Над містом пробігла паніка і розкинула свої нитки по завулках. По всіх усюдах розсівалася паніка, а на стації засів на троні король жах.

В душі Юркового брата накипає злість, в нього схилюється голова на груди, а в грудях темний, безпросвітний смуток жемчужиться в кришталевій росі.

— Народе без цілі і шляху, скільки твоїх людей замінилося в кормові прово-

хідних позицій; не тільки виправданий, але навіть позитивний, бо різниці творчости позначають складові елементи будучого світу. Бо доби перелому це не доктринерська канонізація світоглядів та правил творчости, а навпаки — визволення молодих сил, та творення ними нових вартостей. Одиноким обмеженням тут — дух доби та — у випадку мистецької творчости — естетика.

Штучно — надумано творити зміст і стиль доби неможливо. Виростають вони безпосередньо з живих людей, які здійснюють добу та якої складову часть творять. Стилю доби не можна свідомо й спекулятивно творити, як не може людська одиниця створити до вподоби власний, персональний стиль. Бо стиль одиниці це вияв її вродженої духовости, яку тільки у малій мірі можна змінити. Справжній, живий стиль випливає з духа доби, як його зовнішне оформлення — завершення. Всяка не інтеллектуалістична спекуляція доводить здебільша до безплодних експериментувань.

Стилі повстають спонтанно. Свідомо доходимо не до стилю, але до стилізації, виплоду не спонтанного гону вперед, але вчування у стилі минулих, пройдених епох. І тому при всій мистецькій вартости культурної стилізації, вона залишається відгуком минулого, а не гаслом будучого.

Спонтанні ж, Богом дані творці-ґенії не стилізатори але творці нових стилів. Таємниця повставання нових епох і стилів нерозгадана, але ніяка доба не народжується й не проходить як змагання за новий стиль, тільки як змагання за нові життеві вартості, за нову людину. Одинокий спосіб творити стиль доби є чинно її здійснювати.

Михайло Подоляк.

Із творчости С. Черкасенка

Іван Ґонта

У святцях, у календарі
Не знайдеш страдника святого,
По нім не давонять дзвонарі,
Попи не моляться за нього...

Гармати лядські скрізь ревли,
Диявольське чинилось діло,
Коли на шмаття розтяли
Його козацьке чесне тіло.

Народ змордований мовчав,
Як ситий ксьондз служив молебні,
І в серці помсту заховав
Під співи й казання велебні.

Тому не в святцях, граматках:
Святе імя шукать треба:
Воно записане в серцях,
Волає помстою до неба.

За ганьбу, ґвалт, за сльози, кров,
За многолітнюю кормигу...
І от — читаємо ми знов
Святу народню серця книгу.

Загомонів наш рідний край,
Загомоніла Україна:
— „Ану, громадо, уставай —
Святить ножі прийшла година!

В огневім блакиті війни
Хай ллеться кров катів погана!
Гульнемо ж, лицарські сини, —
Згадаєм сотника Івана!

Віра

Створили ми свій педестал
Не з міді, спижу або криці,
На нім, як сонце, — Ідеал,
Довкола — хмари й блискавиці.

Не зрушать гордого громи,
Не зрушать бурі й хуртовини,
І сили темряви самі
Розібються об тії стіни.

Міцний, як скеля, він стоїть
Вікам на диво й на тривогу,
Його нікому не розбить! —
Він віра наша в перемогу.

Човен

Море плеще, хвиля грає,
Човен утлий ген пливе.
Вітер вільно тут гуляє,
Чорні хмари наганяє,
Грім гуркоче, вир реве.
Хвилі-гори зчорна-сиві
І лютують і ревуть,
Хвилі, коні білогриві,
Геть за вітром пустотливі,
Скачуть вгору, в скелі бютб.
І літає човен в морі
Без вітрила, без стерна:
Він гуляє на просторі
Зневажає хвилі-гори
І в безодні порина.
Хвиля човен підхопила, —
Край! Рятунку вже нема!

ди, скільки сильних душ збаламутилося, скільки зрабували тобі слабших?

Сотні?

Тисячі?

Міліони?

— Відпало від тебе море душ.

— Але як розказати йому, цьому братові зі зрабованою душею, яка буря віє в моїй душі, коли бачу, як потрясають предки довгими мечами, як обкурюють ворожі мури димом своїх люлюк; як йому розказати, що діється в моїй душі, коли бачу розгром і паніку, як пливуть у вирій голубі голуби, кричать заграви, моргають клубистими бровами, і румянять нову епоху?

— Є розум у бувальщині народів, але я вже не розкажу йому своїх переживань, не намалюю образів минулого і майбутнього, бо їх зрозуміє тільки мрійник майбутнього і ненависник теперішнього.

— Про великість народу вирішує чин його мужів і чистота жінок. До якого чину він здібний?

— Трачу брата, буду вже сам у нашому домі, щоб не тільки роздумувати в самітності, але і поринати в мелянхолію. Та я не буду нарікати, бо ти, прекрасна епохо, насичена мріями і пахнеш ними, як молодий ранок.

IV.

Знову льох фабрики серед гарматного гуку і сюрчання піднебесних чмелів. Вся земля вкривається вульканічними ранами, особливо ж ліси повні струпів і трупів. Залізні кольони танків розривають армії на шматки, ці переображуються в банди волоцюг, бандитів, калік і жебраків. В їх очах чаяться злі звірі, що зривають припони і ось-ось кинуться на старшин і населення. Проходять здушувані нарікання, множиться непослух, а непослух — бунт і смерть кожного відділу.

— Докинути жару до пожару, — говорить холодно Юліян.

В місті палає вже склад з бензиною. Через це стають машини купою нерухомого заліза. Дими покривають небо і сонце пливе в ньому в затьмінні і жалобі. В перевулках перекликн вояків і короткі приказн, коло фабрики стоїть понура тиша, хоч сама вона стала кузнею діявольських плянів, щоб шарпати боки армії, а може дістатися до її серця, розтинаючи її вени — склади бензини, і перетинаючи її мязи — мости і шляхи.

Ще трохи і армія сконає, бо вже харчить вона в жахливих судорогах.

Понуро стоїть мовчазна тиша біля фабрики, а серед неї комин споглядає вдалечінь, неначе сторожкий велит. В льоху сипить голос Юліяна.

— Намічене діло виконане.

Олесь закриває очі руками і торгає серед болю волосся.

— Там були діти, діти і жінки.

Юрко кидається:

— Чого ревеш? Якщо не опануєшся, я поставлю тебе під суд. Зраджуєш нас, ослаблюючи напругу.

Він раптом заломлюється в крику. Нагадує собі брата і вже ослаблену напругу, але він ніколи не покаже свого нутра, в якому зібрався грязький осад.

Юліян регочеться своїм сухим сатанським сміхом, бо бачить, що вони обидва з одної глини ліплені і тепер випалюються у вогні, але котрий з них перепалиться? Бистрим зором проглядає їх наскізь і ще раз регочеться, і ще раз, і ще раз.

— Я не можу, — вириваеться Олесеві. — Дайте мені інший приділ, чи ж тільки одна у вас служба — вбивства жінок і дітей?

— У вас? У вас, це значить і в тебе, ми рівно відвічальні за всі чини в минулому і (динамічно) в майбутньому.

— Я не можу, зрозумійте, я не можу, — з розпукою в голосі благає Олесь. — Нема (іронічно) у вас і чистої роботи?

Юліян з силою.

— Ага! Білоручці забаглося чистої роботи. Ми брудні — нам брудна робота, він лілейний — йому чиста. Ні, нема в нас тепер іншої роботи опріч одної — допомогти знищити ворога. Він хотівби забруджувати свої руки лише в цеглі, ні, замачай її і в крови, бо зраджу тобі таємницю: не виджу при роботі різниці між ними. Врештою ми раби нашої цілі і хто втік би від неї, цей стане дезертиром.

Олесь блідне. Слова діють, як образа, як поличник.

— Ох, звірі, звірі! Ви одуріли від випарів крови.

Як автомат починає ходити з кута в кут, але видно, що його серце зірвалося з павутиння нервів, покотилося на долівку, а він ходить по ньому, розтопчуючи його в грязі. Врешті пристанув і курив папіроса за папіросом, неначе б бажав себе задусити в синьому димі. Димок стелився по цілім льосі, Юліян почав кашляти, але він не сказав ні слова, не хотячи збільшувати гнітучого настрою.

— Ах, як мене болить голова, — говорив Олесь, потираючи рукою чоло і виходячи з льоху. Залишається в ньому Юліян і Юрій.

Почали пити горівку, але не впивалися нею. Вони вже впилися своїми безмежними плянами, їх настрій уподібнювався до екстази пророків, коли повстають галюцинації, а галюцинації стають реальніші за реальні образи, бо людина вірить в те, у що хоче вірити. Навіть холодний Юліян підляг поривові і на його матове чоло лягає рожева хмаринка. Його очі заблищали.

— Ще раз треба налягти, і ще раз, і ще раз, аж врешті будемо зверха.

В куті кліпало невеличке око світла. Воно єдине мутило мертвецьку тишу підвалля, хоч на горі чвалали вершники, стогнали батареї і ґальопом просувалися обози.

Юліян з ніким не розмовляв про особисте. Коли сходили балачки поза намічені справи, він мовчав, або відсувався на бік. Понурість мовчазної пятінки розганяли обидва легкістю своєї роботи, коли очі розпорошених відділів вплянені в дальшу ціль утечі.

— Це вже не вояки, тільки переляканий людський хлам. Бачу, як воскресає юна доба в карамазиновому одязі, але не для співу і ладкання, тільки для мармурової суворости. Та чи багато з нашого народу має пошану для неї? Хто не вродився з твердим серцем, ніколи не стане твердим.

— Неправда, — запротестував Юрій. — Хто в молодості викохав в собі щонебудь, те лишиться в ньому через ціле життя.

Юрій дивився втраченими очима в темний кут, неначе б побачив у ньому якесь страшне видиво. Потім захитався і так колихався туди й назад, туди і назад.

— Що ж це ти розхитався, як кадильниця? Ідеш слідами Олеся, ти буревійний Юрку, ти нагальнику?

Холмська народня ноша

А. ЧОЛОВІЧА НОША.

Велика шкода, що затрачується самодільна ноша, бо вона була гарна, міцна і — наша. Молодь повинна хоч частинно вертатися до неї, до вишиваних сорочок.

Тут постараюся описати ношу селян з грубешівського та томашівського повіту зперед війни.

Старі селяни вбиралися в „ліні" і „зрібні" сорочки, довгі, часом по коліна, з виложеним ковніром (вошівкою). В ковнірі зелена або червона шпінька, давніше червона або зелена застіжка. Сорочку носили поверх штанів (ногавиць), підперізували широким або вузьким ремінчиком, до ремінчика привязували ножик-циганок; за пазухою капшук з тютюном, протичка до люльки, люлька „веньґерка" з довгим цибухом, кресило, кремінь, губка, табакирка з табакою.

Носили білі, вузькі ногавиці, вдолині, коло кісток звязані шнурком, або білі, помальовані в сині паски — про свято; в зимі холошні з кожушини або з вовни. Ногавиці вязали „гачкурем".

На ногах великі прості „тишовякі" або „пасованії" чоботи. Ноги обвивали „гунучками" з полотна, переважно зі старого білля або підшивки. Взимі обкручували ноги соломою - „скрутілем" і так взували до чобіт, влїті ходили босо. „Соломіний капелюш" мав „плетінку" в зубці в 4 дудиці. Капелюх був низький, перевязаний ниткою, або застіжкою, рідше „биндою", яка була завжди чорна.

В холодні дні, до церкви, чи на весілля вбирав холмщак на себе довгу сиву або „чорну" сукману. Сива сукмана вишивана зеленим шнурком; ковнір, обухи рукавів і кишені були обшиті зеленим сукном; чорні сукмани вишивали червоним шнурком і обрамовували червоним сукном. Сукмана мала малий, стоячий ковнір і стан. Сукману звичайно купували молодому „князиві" до шлюбу. Він в ній ходив аж до могили. Взимі одягали білий, довгий кожух зі станом, з півкруглим ковніром до самого пояса. Коли ішов до церкви або кудись їхав, а було зимно, вдягав на кожух сукману. Підперезувався давніше крайкою, опісля почали „рамінчиком", широким або й вузьким. Широкий, червоний з 4 „сирішками" пояс з „узорами", мав калитку, де господар ховав свої потрібні речі до курення і „нюхання". Там носив він і гроші. За пояс закладав рукавиці з кожуха, нашиті сукном зі старої сукмани або полотном. Уживано також рукавиць зі сукна з одним пальцем. Взимі носив велику шапку — „шепку" з довгою вовною або малу, округлу зі синім дном.

Довге волосся було підстрижене над шиєю і чолом „під ворота" або „під миску". Зачісував його гребінкою або гребінем на два боки.

Палиця з ліщини, що підпиралися, мала „дзядик" — корінь на руку.

Молодші селяни носили капелюхи з „плетінки" і „ґанки". Сорочку впускали в ногавиці. Ногавиці мали „в паски", або мальовані, рідше „купчі" з чорного сукна або іншого матеріялу; чоботи в неділю „пасові"; ходили рідше в сукманах, а більше в сукманках по коліна, яких ковнір був виложений й обшитий чорним сукном.

На зиму був призначений червоний кожух зі станом, зі стоячим, маленьким ковніром, або червоний кожух без стану з довгим, на пів плечей ковніром.

Шапка в холмщака чорна баранкова, рідше сива.

Волосся стригли „під миску", дуже рідко під „польку". Старі й молоді селяни мали хустки до носа: старі великі, молодші менші.

„Парібки" або „кавалери" мали капелюхи з „ґанки", гарну широку бинду; „сукнінний" капелюх подибувано рідше. Сорочки мали вишитий, стоячий ковнір, пазуху й обухи, теж вишиті, чорними й червоними нитками; „узори" були ґеометричні, біглі „крижиками". Хто носив колірову сорочку на штанах „на випуск", мав сорочку вишиту долом і був підперезаний ремінчиком. Сивий або чорний „куртик" мав станок. До цього приходили ще чорні ногавиці й гарні „пасові" чоботи.

Взимі уживали короткі, криті кожушки або обшиті кожушками сукманки. Чорні або сиві шапки насаджували набік, „на бакір".

Ф. Герасимюк.

——o——

Юліян не дістав відповіди і незабаром виходить. Його кроки дуднять глухо і понуро.

— Ох, брате, — шепче Юрій і проходить льохи за льохами. Коли зближався до низького віконця, в той час перетяв тишу гострий свист сирен і гудків.

— Лярм, — кричать люди і з верескливим шумом пускаються в розтіч. Їх очі в шкливі, душі ж трусяться, як у старенької богомільниці перед видивами пекла. Кожний з них хотів би, щоб йому з голови виростала смерічка, а він сам, як гриб під нею. Кожний з них хотів би виїхати експресом на місяць і звідтіля дивитися на нещастя своїх сусідів.

Починають спадати бомби, вибухають в китицях диму, від гуку зітхає відгомін у цегляних льохах. На будівлях спалахають вогні, будівлі підносяться в повітря, йдуть в присюди та топляться в хуртовинних заломах міста.

На дорогах ричить здихаючий звір армії і залишає криваві сліди.

До фабрики входить скорим кроком Юліян.

— Нас розкрили. Довкола снуються тіні. Пси старого режиму не сплять. Вони підстерегли нас, або постановили в останній хвилині винищити, щоб залишити по собі порожне місце.

— Тікаємо?

— Щоб на чистому полі вистріляли нас, як дичину? Якщо справді вже не буде виходу, то згинемо, а хто цього потребує, своєю смертю покаже свою великість.

Юліян грає. Він закінчить свою пригоду з честю та з однаковою рівнодушністю прийме з рук долі чашу, якщо не буде іншого воротя, чи подасть вона йому в ній шампана, чи цикути. Він з любовю поглядив кілька блискучих бомб і зовсім спокійно почав розміщувати юнаків, що стягалися з подальших льохів. Юнаки мали білі обличчя і тільки на його матовій шкурі дивно трояндилися уста.

В дверях станув Олесь, а з ним ще двох з канчуком у руках, що його кинули посеред льоху.

— Вставай, — з грубою лайкою накинувся один з прибулих.

На розхитаних ногах станув брат.

Юрко скаменів. Він почував, що його уста мелять щось, і він не має сили затримати їх. Відскочив на бік, потім зашився в кут і звідтіля глядів полумінними очима, як гнаний вовк. Час від часу появлялися в очах іскри скаженини.

Юліян іронічно підсміхнувся.

Усміх різнув Юрка, як щербатий ніж, біль прийшов глухо і тупо. Він з усієї сили затиснув щелепи, а зуби вжерлися в тіло, аж кров триснула з губ.

Юліян іронічно підсміхнувся.

— Юліяне, твоя справа холодна, бо ти лише грач. Та чи ти справді думаєш, що я в гарячці схибло щодо усего типа? Сьогодні я буду предсідником. Де ви схопили його?

— Ми схопили його під стінами фабрики в товаристві двох тіней — псів старого режиму. Їх застрілили, одного залишили на допити.

— Брат не може бути предсідником суду над своїм братом, — заголосив Олесь.

— Я не знаю сьогодні братів: знаю ворогів і друзів нашої справи.

Юрій говорив спокійно, ледяно спокійно, але його плечі горбилися під важкою вагою, а руки звисали, як два патики. Та в голові не було туману, була порожнеча, серед неї одна-однісінька думка, виписана хіткими буквами:

Я знаю, що маю зробити, бо запах землі проникнув мене цілого і став моїм віддихом.

Юліян далі іронічно підсміхався, а цей усміх жалив, як розізлена оса: вперто і нестерпно.

— Чи ти хочеш мати також зо мною рахунки? Змовники мусять бути з собою щирі, бо тільки відваги не сфальшується, єдиної між людськими чеснотами. Я маю досить відваги, щоб застрілити і тебе.

В очах і в тоні Юрка пробивалася така смертельна рішучість, що Юліян загасив свій усміх і ждав.

— Розпочинаю суд.

— Я ще перед судом, — кинув Олесь, — але з тобою на одинці.

— Говори при всіх. В сьогоднішній час нема жадних таємниць.

— Непотрібний суд, бо ми не судді! Перечекаймо ще кілька днів, доки не прийде фронт і тоді передамо твойого брата в руки влади.

Ах, той Олесь, смішна кукла революції. Він нічого не розуміє, що діється в душі, коли в неї вгнати клин, який треба конечно вибити, щоб рана заблизнилася і не ятріла.

— Кажеш, що не треба суду? Я з тобою зовсім погоджуюся, бо справу вирішу сам.

— Що ти задумав, божевільний?

— Геть, бо застрілю тебе, ти мягкотіла кукло!..

Так до Олеся, а до брата:

— Вставай, — і копнув його в потилицю.

Брат припав ще нижче до долівки, а на камяних плитах залишилася кров. Та він не міг йти, тимто повзав за Юрком на ліктях і колінах до дальших льохів. В останньому спинилися. Юрко не почувся себе роздвоєний, він спокійний, але такий спокій несе з собою лише смерть. Коли наган задзвенів до стінок кобуру, тоді брат закрив руками очі, опісля підвів їх благально до гори.

— Прости! Війна майже вирішена і я буду працювати, як спеціяліст.

Юрій мовчав. Але він бачив перед собою сотні, тисячі, міліони зрабованих душ, що спричинювали недолю народу, хоч і не рішали про його великість,

бо великість народу вирішує чин його мужів і чистота жінок. Але ніхто не є здатний до чину, якщо не знайде в собі відваги перейти через катарзіс, бо відвага, єдина між людськими чеснотами, не підлягає облуді.

І впав стріл. Разом з ним і Юрій впав на білі уста брата, стискаючи його в обіймах.

— Братіку, мій нещасливий братіку!

V.

Коли входило військо до міста і дівчата кидали йому цвіти під ноги, не було в товпі Юрка. Він стояв з схрещеними руками на горбку і дивився на фабрику.

— В кім сьогодні двоєдушшя і не має одної віри, цей мусить згинути.

Нагло фабрика піднялася вгору серед киптюги та диму і знову осіла в румовищах і руїні, висипаючи собою могилу.

— Які ж то люди підлі і нікчемні! Я самотний, ох, як я самотний з своєю фатальною вірою...

Военний комунікат з північного фронту

= Штаб ленінградської военної округи повідомляє: 18. лютого ц. м. совітська офензива розвивалася успішно далі. Під сильним натиском совітських військ ворог відступає на цілій лінії. На Карельському півострові совітські війська заняли кілька місцевостей і мали підсунутись на 10 км. до м. Віпурі. 17 і 18. лютого совітські війська мали заняти 313 фінляндських оборонних становищ, у тому 41 бетонових артилерійських фортів. Від 11 до 18 лютого совітські війська мали здобути 475 оборонних позицій, в тому 92 бетонових артилерійських фортів.

Совітське летунство збомбардувало ряд фінляндських військових обектів. В повітряній боротьбі зістрілили 21 фінляндських літаків.

= Штаб ленінградської военної округи повідомляє з 20. лютого: Совітський наступ на Карельському півострові розвивається успішно. Совітські війська мали здобути місто і твердиню Коївізо. На інших відтинках фронту нічого нового. В повітряних боях зістрілили 6 фінляндських літаків.

= Фінляндський военний комунікат з 21. лютого повідомляє про безуспішний совітський наступ на кількох відтинках фронту між Фінляндським морським заливом і Муолянерві та під Тайпале. На інших відтинках перестрілка передніх стеж та артилерії. Фінляндське летунство перевело розвідчі лети й атаки та звело великі повітряні бої. Совітське летунство є найрухливіше на полудневому і полудневo-західньому фінляндському побережжі.

——o——

Гостра заява норвежського уряду

= Минулого понеділка 19. ц. м. відбулася в Осльо нарада норвежського уряду у справі англійського нападу на німецький корабель „Альтмарк" та нечуваного потоптання суверенних прав Норвеґії. В нараді взяли участь всі члени кабінету, вищі урядовці міністерства закордонних справ і дорадник міжнародного права проф. Ґастберґ. Про цю нараду склав звіт у парляменті міністер закордонних справ Норвеґії мін. Кот. Мін. Кот зясував у свому звіті хід подій. Кораблеві „Альтмарк" — говорив міністер — вдалося подорозі з полудневої Америки втекти перед анґлійськими военними кораблями аж до Норвеґії. Тут вони напали на нього на норвежських територіяльних водах, нарушивши славно-явно постанови міжнародного права. На осторогу капітана норвежського торпедовця анґлійці відповіли, що „дістали наказ від свого уряду забрати з „Альтмарку" анґлійських полонених не зважаючи на те, чи норвежський уряд буде проти цього протестувати". Дальше мін. Кот поінформував про зміст німецького протесту і проти того, що анґлійці нарушили невтральність Норвеґії, і проти того, що норвежський уряд не дав німецькому кораблеві достаточної підмоги. Цього невдалося нічим іншим оправдати, як лише велитенською перевагою анґлійської ескадри над военними кораблями Норвеґії. Вкінці мін. Кот переповів зміст норвежських протестаційних заяв і нот, переданих анґлійському послові в Осльо та анґлійському урядові в Льондоні. Норвежський премієр заявив анґлійському послові в Осльо, що нема оправдання для анґлійського насильства. Німецький корабель мав право переплисти норвежськими водами. Нема такої постанови міжнародного права, що забороняло б воюючій державі перевозити полонених через невтральний терен. Норвежський посол заявив в Льондоні, що анґлійська жалоба в цій справі зовсім безосновна.

Виходить — закінчив свою промову мін. Кот — що анґлійський уряд не хоче придержуватися постанов міжнародного права і шанувати прав малої держави. Це різко суперечить зі засадами, що їх так часто проголошувала світові Анґлія.

——o——

Конференція міністрів
скандинавських держав

= До столиці Данії Копенгаґи приїхали в суботу 24. лютого міністри закордонних справ Норвеґії й Швеції на спільну нараду з данським міністром закордонних справ. Шведський мін. Ґінтер приїхав з мін. радником Зедербльомом, норвежський мін. Кот з мін. директором Решом. Конференція радитиме під проводом міністра закордонних справ Данії Мунха над усіми важними проблемами, що їх видвигнула західня й північна війна, зокрема про безправне нарушення Анґлією невтральности Норвеґії. В конференції не візьме участи фінляндський міністер закордонних справ Таннер, хоч Фінляндія належить до союзу скандинавських держав, тому, що Фінляндія не була також заступлена на конференції тих держав в Осльо у вересні 1939 р., незадовго по вибусі війни.

——o——

Болгарія не змінить своєї політики

Премієр д-р Фільоф створив новий болгарський уряд у такому складі: міністер закордонних справ Попоф, міністер внутрішніх справ Ґабровський, міністер фінансів Боілоф, державний секретар Мітакоф, міністер війни Даскальоф, міністер торговлі Саґароф, міністер хліборобства Баґріяноф, міністер будівництва інж. Васілеф, міністер залізниць Ґораноф. До зміни міністрів дійшло тільки на становищах: премієра (який обняв теж теку міністерства шкільництва), міністра закордонних і внутрішніх справ.

Премієр д-р Фільоф заявив представникам преси, що новий уряд буде продовжувати без змін політику попереднього кабінету Кіоссеванова в закордонній і внутрішній політиці — політику мира та невтральности назовні, єдности внутрі.

Короткі вістки

= **Уряд Іраку уступив.** Іракський кабінет міністрів з прем. Нурі Пашею Ас-Сайдом уступив. Причиною уступлення є недавнє убивство іракського міністра фінансів, якого застрілив інспектор поліції за намовою анґлійської розвідки. Здогадуються, що реґент Іраку доручить створити новий кабінет дотеперішньому шефові королівської канцелярії Алі Аль Кіляні Беєві.

= **В дорозі до Анґлії затонув:** фінляндський корабель „Вілія" (6.672 тони міст.) і норвежський корабель „Санґштад" (4.297 тон міст.). Залогу обох кораблів врятовано.

= **Зріст безробіття в Анґлії.** Число безробітних в Анґлії в січні помітно зросло. Реєстрація безробітних, що її перевели 15. січня, виявила зріст безробітних на 157.371 осіб. Загальне число безробітних в Анґлії сягало 15. січня ц. р. 1,518.896 осіб. Частина анґлійської преси критикує гостро з цієї причини політику уряду, що не вміє розвязати пекучого питання безробіття. Деякі часописи підкреслюють, що статистика не є правдива і що число безробітних далеко вище.

= **Цвинтарище знищених кораблів.** Грецькі моряки, які вернулися з Анґлії до Піревсу, оповідали, що бачили на морському побережжі Льондон — Ґрейзанд 16 зовсім знищених великих кораблів. Анґлійці спроваджували на поклад тих кораблів закованих муринів і мулятів та змушували їх працювати.

= **Бельґія втратила досі 12 кораблів.** Міністер комунікації Дальфо повідомив бельґійський парлямент, що від початку війни Бельґія втратила 12 кораблів, загальної містоти 50.000 тон. Тому що торговельна фльота Бельґії має загалом 89 кораблів загальної містоти 339.000 тон, втрата перевищує 7 відсотків усієї торговельної фльоти.

= **Німецька протилетунська артилерія зістрілила над Дісбурґом анґлійського літака.** В румовищі літака найшли мапу, на якій анґлійський летун означив дорогу налету й відлету з території Німеччини. Відлет, як показує мапа, мав відбутися понад Голяндією. Це ще один доказ, що Анґлія не має ніяких викидів совісти, якщо йде про нарушення невтральности Голяндії.

= **Знову нещасливий зудар кораблів на анґлійському побережжі.** Французький торговельний корабель „Фос" зударився коло острова Врайт з анґлійським кораблем „Льорд Ельбін" (188 тон міст.) й затонув.

= **Димісія міністра оборони Ураґваю.** Міністер оборони Ураґваю Альфредо Кампос зголосив своє уступлення.

= **Подорож на певну смерть** — це нині морська подорож до Анґлії. Норвежський корабель „Гоп" (1365 тон міст.), що виїхав 2. лютого з Берґену до Анґлії, пропав разом з 17 членами залоги. Мабуть затонув. Другий норвежський корабель „Старт" (1168 тон міст.), що вже давно виїхав з Анґлії, теж пропав без сліду. — Грецький корабель „Пелімайон" (4.281 тон міст.) наїхав коло Бермудських островів на скалу й розбився. Другий грецький корабель „Еллін" (4.917 тон міст.) затонув недалеко рога Доброї Надії. Це не є корабель тої самої назви „Еллін" (1114 тон міст.), що розбився 1. лютого ц. р. — Голяндський надбережний корабель „Алія" (385 тон міст.) затонув по дорозі з Еспанії до Голяндії, зударившись із затопленим кораблем.

= **Нові велитенські втрати невтральних на морі.** Голяндський нафтовий корабель „Ден Гаґ" затонув в дорозі з Ню Йорку до Роттердаму. Він віз вантаж мінеральних оліїв ваги 11.800 тон. Корабель мав прибути до Роттердаму 20. лютого. Одначе у пристані одержали телеґрафічну вістку, що море викинуло на беріг в околиці Лізард рятунковий човен з написом „Ден Гаґ". Голяндський корабель „Петенлім 49" (250 тон міст.) наїхав на міну і затонув. Залогу врятували. Третій голяндський корабель „Тара" (4.700 тон міст.) наїхав на міну й затонув враз з вантажем збіжжа.

= **Швеція втратила від початку війни 32 кораблі.** Втрати Швеції на морі від початку війни до дня 14. лютого осягнули цифру 32 кораблі загальної містоти 63.980 тон.

= **Німеччина має до своєї диспозиції „Альтмарк".** Міністер закордонних справ Норвеґії Кот вияснив, що Норвеґія зовсім не думає інтернувати „Альтмарк", як цього домагалася Анґлія. Німеччина може ним свобідно розпоряжати.

Дива природи й техніки.

Мандрівні городи на дні моря

Маскування, скривання своїх позицій, акцій і намірів доведено в сучасних війнах до меж досконалости. На сучасних воєнних картинах бачимо майже без винятку тільки дула гармат. Все інше замасковане галуззям, деревиною перед цікавими очима летуна-розвідчика. Маскування твердьнь і зброї не є в дійсності ніякою новиною. Це тільки пересадна людська цікавість і фантазія хоче бачити в маскуванні воєнних походів, щось дивне, неймовірне. Правда, що ці способи підступу та заскочення — це тільки людині застережений винахід. Бо коли в природі порушаються сотки тисяч найріжнородніших сотворінь не можна їх недобачити. Лави болотняників (болотнистих риб) чи стадо мандрівних щурів не можуть скритися. У тваринному світі ледви саме одне сотворіння може легко скритися. І коли воно так діється, то не лише тому, щоб під принагідною заслоною втекти від небезпеки. Ні, воно не менше часто вироикстовує свою кривку на те, щоб у відповідний момент кинутись з неї на свого ворога.

Їда втікає.

Цим ворогом найчастіше буває друга істота, яку хочуть зїсти. Тому над своїм прохарчуванням мусять дрібні сотворіння добре напрацюватися! Пригляньмося хочби положенню безчисленних морських раків, що над берегами Північного Моря ведуть важке життя, ніколи не вільне від журби про найближчу годину. Правда, що стіл морських мешканців багатий та засібніший в їду, ніж на суші. Одначе одночасно із ним ці живі ласощі мають подивугідний сприт заздалегідь втекти перед голодним ротом напасника. Це не так, як у людей, які не потребують побоюватись, щоб втікли їм з миски смачні пироги в сметані чи маринований оселедець. На таку несподіванку дуже часто виставлені морські раки. Тому вони розуміють, що тільки дуже добрим замаскуванням можуть перехитрити свою добич чи й своїх ворогів, яких мають також чимало.

Кожний морський рак намагається у відповідний момент запорпатись передовсім у пісок. Коли йому довший час приглядатися, він нагло западається під землю. Морський рак зникає в ясний день так швидко, немов би його ніколи не було. Якщоб стежі чи полкові війська вдалось так швидко у кількох хвилинах (морському ракові вдається це таки буквально) сховатися в землю, можна б оминути багато невдач і втрат.

Але й для цього рака повстають інколи важкі положення, бо як запорпатись йому в землю, якщо замість вогкого, сипкого піску є тільки правдивий скалистий морський ґрунт? Як тут він може маскувати ся перед своїм ворогом, як нападає на свою живу добичу?

Рак, як торговець ганчірками.

Один очевидець, який 10 літ перебував над берегом Адрійського Моря і мав нагоду добре приглянутися життю раків, оповідає про поведінку раків на твердому ґрунті ось як: Рак, побачивши ворога чи добичу посувається тільки на двох передніх лапках, на цих двох ногах біжить він не менше скоро, як на всіх чотирох. — Вільні передні ніжки витягає він вперед. — Гострими пазурами кожньої ніжки проколює й перетинає по дорозі всякі предмети, що до нього надаються. До того використовує найрадше чатиння, морську траву, шкаралущі слимаків, зокрема губку. Всі ці відламки забирає рак в поті чола зі собою, прибравши вигляд рухомого крамку чи пак торговця ганчірками. Від цього називають навіть цього рака раком-стидливцем. Очевидно, що ні його життя ні почування не мають із стидом нічого спільного. Він робить це не тому, щоби встидався своєї безсильности, чи неповоротности, бо робить те, що й усі інші його співбрати. Навпаки, він може навіть розуміє, що його скромний невинний вигляд саме поправляє і збільшує його життєві можливости. Бо ж ніхто не схоче звернути на нього уваги побачивши таку купку сміття з різних мертвих, вбогих трісок Тому, що всі ті предмети збиті у воді довкола нього, його власні рухи не впадають нікому в око. За цією заслоною морський рак хоронить себе перед напасниками і сам зпоза неї нападає на свою добичу.

Грядки на хребті рака.

Зовсім подібно заховуються й інші морські раки як доріпи й раки - вовняники. Очевидно не треба думати, що рак-вовняник вкритий вовняною шкурою неначе вівця. Він взагалі не має шерсти тільки його широкий хребет обсіяний численними сторчастими роговими гачками. Ці гачки це неначе тузіни пальців. Своїми щипцями раки закладають на свому рівному хребті па свому — направду »власному загоні« — маленький огородчик, на якому ростуть сосонки та морський мох. У воді все це зберігається свіжим, нерідко навіть росте дальше. Рак навіть не хоче на довше виходити на беріг, щоб його живий щит не висох і не зівянув. Під таким панцирем може він свобідно порушатися, бо рогові гачки самі придержують живі городчики на його хребті так, що має лапки вільні і може ними послуговуватися до схочу.

Рак в ролі бляхаря.

Люди хотіли переконатися, яке поняття має цей рак про користи зі свого городчика. Тому зняли йому з хребта всі зела і всадили його з порожним хребтом в наповнену водою скляну миднищю, в якій поза кусками бляхи не було нічого. Спершу рак був дуже нещасливий. Він намагався за всяку ціну десь скритися. Переконавшись врешті, що шкло не є для цього податним матеріялом, почав по короткому часі загосподарюватись бляхою. Щойно як накрив свій хребет кусниками бляхи — успокоївся. Це повторював він послідовно за кожним разом, коли йому зняли бляшане накриття. Ось так потверджено, що цей рід рака намагається зовсім пляново, хоч і підсвідомо, при помочі якогонебудь навіть ніколи невживаного й невідомого матеріялу збудувати на свому хребті охоронний дах, щоби тільки краскою і виглядом уподібнитися до довколішнього світа, щоби його істнування було невидним, або хочби тяжким до розпізнання.

З усього цього бачимо, що заходи раків стидливців і вовняників не далеко відбігають від засад наших воєнних операцій. Вони здібні використати для маскування навіть такий матеріял, з яким ніколи не мали нічого до діла. Димових заслон і малярських фарб щоправда не вживають, бо не мають їх до своєї розпорядимости, а передовсім тому, що ці річи не находяться в їх окруженні.

Коли усвідомимо собі, як дуже сильно зміняє людська діяльність обличча нашої землі на щораз інше й нове, то годі й уявити собі якими то ще новими засобами прийдеться послуговуватися, щоби скритися перед ворогом.

Чистота — половина здоровля

Підчас останніх подій нераз заглядали до нашої сільської хати чужі гості. Заглядали несподівано і бачили життя нашої сільської родини таким, яким воно в дійсности є. Нераз прикро мусіло вражати кожного чужинця той бруд і неохайність, що панують здебільша в кожній нашій сільській хаті. Невиданою для них картиною є наша сільська дитина, здебільша замурзана з немитими руками і ногами, в подертій одежі. На жаль довелось мені почути з уст одного вояка, який бачив таких дітей і застав такий порядок в сільській нашій хаті: „Чогось подібного я в життю свому ще не бачив. . Такого ви не побачили б у Німеччині у найбіднішій хаті..."

З таким брудом нашого села безнадійно боролись наші жіночі і господарські орґанізації. Закликаючи і пригадуючи та навчаючи як і чому треба вдержувати в чистоті власне тіло та своє окруження. На жаль всі зусилля і зазиви залишались без відгуку.

Хто-ж у цьому винен? Наша жінка. На ню спадає обовязок вдержати лад у хаті, на обійстю, в господарських будинках. На матір спадає обовязок припильнувати, що б її дитина чисто й охайно була убрана. Навіть при найбільшій бідноті одіння дитини може бути полатаним і випраним. Скажуть господині, що їм за господарськими клопотами часу не стає, що діти все так деруть і нищать, що все на них аж горить, хіба, що що дві години треба їх мити, щоб виглядали чисто. Так, якщо мати від раннього дитинства не привчає дитини до чистоти і ладу то дійсно багато матиме вона роботи, але коли дитина змалечку добре ведена, коли вона від пелюшок звикне до чистоти, коли ті оченята відразу звикнуть бачити лад та охайність довкола себе, напевно не матиме мати так багато роботи, щоб дитина і далі виглядала охайно та й сама про себе дбала. Припильнувати з дитинства того, що б дитина навчилась що дня рано чистенько обмитись, перед обідом обмила руки, а увечері лягаючи спати обмила ноги — не така вже безнадійно неможлива річ. А коли звикне дитина до чистоти, то пильнуватиме вона й того, що б не дерти так одежі.

Ця чистота і порядок в сільській хаті мусить панувати ще й з інших оглядів: „Чистота — це половина здоровля" — каже народня пословиця. І коли мати-селянка хоче, що б її діти були здорові, то не лише про відживу дитини мусить памятати, але й про чистоту тіла.

Нашим учителям і учителькам, які розпочинають тепер свою працю по тих селах, які були для українського інтеліґента раніше недоступні, доведеться втручатись у ці ділянки і закутини життя. Їх одним з перших обовязків буде повчити матері про необхідність вдержувати тіло і одіж школярів у чистоті.

Найбільше це можуть зробити в цій ділянці учительки. Жіночих орґанізацій на українських землях теперішнього Ґенерал-Губернаторства майже не було. Не мали до жінок доступу і господ. та інші орґанізації Тут українська селянка є сирим ще матеріялом і коли до неї взятися вміло та щиро до неї підійти, то напевно можна з неї буде багато викресати.

Спільними зусиллями мусимо подбати про те, щоб у всіх ділянках життя нашого позбутися такого осуду, як довелось почути мені з уст німецького вояка: „Такого бруду я в життю свому ще не бачив..."

Р. Самота.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР.

Лютий:
25. Неділя — Про Бл. С. Мел.
26. Понеділок — Мартиніяна.
27. Второк — Авксентія Преп.
28. Середа — Онисима ап.

Тризуби — відзнаки можна замовляти в торговельному відділі »Українського Видавництва«. Ціна 1 зол. Відпродавцям опуст.

— **Новий землетрус в Туреччині** в околицях Анатолії знищив кілька сіл. Село Сойсалі знищене до тла. В часі землетрусу згинуло 40 осіб, 20 було ранених.

— **Землетрус у Фльоренції.** Минулого вівтірка коло год. 6,25 вечером населення Фльоренції почуло сильний землетрус. Перестрашені мешканці повибігали чимшвидше за місто на поля. На щастя ніяких жертв у людях не було.

— **Лявіна засипала 13 осіб.** Велитенська лявіна зі снігів та піску засипала околиці західньо-боснійського міста Темосляволград. Лявіна засипала 7 сіл. Більша частина домів знищена. 13 осіб згинуло. Досі знайшли 20 важко ранених.

— **Небезпека повені в Югославії.** Вода на Дунаю прибирає щораз більше. Югославії грозить повінь. Найбільш загрожене є місто Смередево, при устю Морави до Дунаю. На випадок повені не можливо буде дати місцової поміч.

Нагле тепло в Норвеґії. В Норвеґії по 40-ступнях морозу прийшло нагло тепло. В деяких місцевостях температура спала нагло із 40 ступнів морозу до 4 нище зера. Це спричинило великі снієжні опади.

Поворот зими в Югославії. Гостра зима кінчить вже, здається, своє панування. Хвиля тепла спричинила в деяких країнах великі снієжні опади. Грубий сніг впав в Югославії. На терені Боснії, Славонії й Сербії в снігових завіях загрузли поїзди.

— **Стада голодних вовків** появилися у Карпатській Україні. Вовки ходять декуди стадами по 100 штук. Вовків вигнала на села гостра зима. В околиці Ільниці вовки подерли на шматки одного селянина, який вертався до дому. В околицях Рахова вовки загризли 160 серн. Тому серни й олені, виснажені до краю, погонею вовків втікають до сіл, де селяни беруть їх до стаен і годують сіном. Влада зорганізувала облаву на вовків. Від сильних морозів згинуло 10 осіб.

— **Вовки під Віднем.** Гостра зима принесла несподіванку німецькому населенню, якої воно не сподівалося, а саме появу вовків у горах недалеко Відня. Здогадуються, що вовки примандрували аж з Хорватії і зробили щонайменше 300 км. дороги.

— **Шведський подорожник Свен Гедін** дістав німецький ордер. Фірер канц. Гітлер відзначив славного шведського подорожника д-ра Свен Гедіна в 75-ліття його уродин — великим хрестом Німецького Орла. Перед кількома днями, німецький посол в Штокгольмі вручив відзнаку цьому великому приятелеві Німеччини на принятті в його домі.

З Ґенерал-Ґубернаторства

ВИСОТА КОМІРНОГО ЗА ПОМЕШКАННЯ.

Посадник Кракова видав розпорядок, що нормує висоту комірного за помешкання, що їх займають німецькі урядовці і співробітники, які працюють по урядах та державних установах. Розпорядок устійнює, що німецькі працівники платять комірне що місяця з долини від хвилини, коли спровадилися до помешкання, а найдальше від 15. листопада 1939 р. Висота сягає 50% тієї суми комірного, яке платили за згадане помешкання 1. липня 1939 р. — Якщо комірне не було устійнене ще 1. липня 1939 р. слід означити висоту комірного на основі комірного за інші, подібні помешкання. Якщо вживається лише деякі кімнати, комірне треба платити за ціле помешкання, якщо воно є до диспозиції хіба, що не вживану частину помешкання зголошено до німецького мешканевого уряду. Не вживані, вільні кімнати треба зголосити до згаданого бюра найдалі до 28. лютого ц. р. За піднаем окремих кімнат платиться комірне розмірно менше. За ґаз, електрику, паливо та обслугу треба платити окремо. Комірне треба платити власникам, або адміністраторам камениць чи теж власникам помешкань, якщо хтось піднаймає кімнату зі свого помешкання. Комірне треба платити власникові чи пак адміністраторові дому навіть тоді, якщо помешкання зареквірувала влада. Хто не хоче платити комірного слід його прізвище з означенням помешкання зголосити письменно до німецького мешканевого уряду. Якщо нема згоди що до висоти комірного — цю справу теж вирішує німецький мешканевий уряд.

= **Хто може скуповувати яйця і дріб на торгах?** Влада Ген. Губернаторства видала розпорядок, що скуп яєць і дробу на торгах дозволений лиш урядам закупів. Особи, які скуповують яйця і дріб на основі дозволу уряду закупу, мусять мати спеціяльний дозвіл від уряду виживлення. Вони не можуть переводити закупів на власний рахунок, але виключно для урядів закупу. Уряди закупу будуть означувати спеціяльними знаками закуплений товар, сортувати його відповідно до якости, та маґазинувати у відповідно до них приміщеннях.

= **Під карою треба звернути акти та вартісні предмети б. польських урядів.** Згідно з розпорядком Ген. Губернатора з 17. січня ц. р. всі б. урядовці та службовики б. польської публичної служби, які перебувають на терені Ген. Губернаторства, обовязані віддати владі всі вартісні предмети, що їх мають у своєму посіданні (гроші, дорогоцінності, інвентар) і теж акти та всякі документи б. польської держави і урядів, чи публичних установ. Акти та вартісні предмети треба віддавати до рук найближчого старости, по містах посадникам міст. Особи, які мають відомості, де находяться такі предмети чи де їх скрито мають до 2-ох тижнів зголосити це владі. Хто не виконає постанов цього розпорядку буде покарний важкою вязницею і гривною в необмеженій висоті.

= **Митні уряди у Генеральному Губернаторстві.** На основі розпорядку Генерального Губернатора створено головні митні уряди в таких місцевостях: Варшава-Захід, Варшава-Схід, Люблин-Північ, Люблин-Полудне, Ряшів, Краків, Радом і Ченстохова.

Митні уряди створено в таких місцевостях: Варшава - Двірець, Варшава Пошта, Краків - Двірець з митним відділом, Краків - Пошта і Ченстохова - Двірець. Митні уряди на кордоні створить міністер скарбу Німеччини. При головних митних урядах і при митних урядах будуть митні каси, що стягатимуть мита й оплати, консумційні податки і монопольні оплати. Консумційні податки можна теж вплачувати до скарбових кас фінансових інспекторів в усіх місцевостях крім міст: Варшави, Люблина, Ряшева, Кракова, Радомя і Ченстохови.

—о—

Спортовий кутик

Команча-осередок українського лещетарства

Команча — це гарне й свідоме українське село в горах при залізниці до Лупкова. Довкруги лагідні верхи, що сприяють розвиткові лещетарства. Тож не диво, що уся молодь старша і молодша їздить на лещетах. Очевидно, що й другі лемківські села не остають позаду, як Вислок, Довжиця, Чистогорб, Прелуки, Радошичі та багато інших. Коли переходите крізь Команчу, то завважуєте у молоді тризуби з мечами й усі здоровлять стрічних українців українським привітом „Слава". В тій же Команчі відбулися в неділю 18. лютого перші волосні лещетарські змагання, що їх організувала спортова секція при місцевій чит. „Просвіти". Це другі такі змагання на Лемківщині, бо перші відбулися в Сяноці тиждень скоріше. Змагання пройшли зовсім добре. Молодь і старші горнулися до змагань з великою радістю. Змагунів оглянув місцевий лікар д-р Граб, який теж обняв провід над змаганнями. Програма змагань: 1) плоский біг на 4 км. для юніорів; 2) плоский біг на 10 км. для старших (18 літ). Траса йшла довколичними верхами. Старт і мета коло читальні в Команчі. Зацікавлення селян змаганнями велике. Видців при меті багато, старших господарів, молоді й дівчат у пестрих одностроях. У змаганнях взяли участь лещетарі з Команчі, Чистогорба, Довжиці, Прелуки й змагуни з К.Л.К. в Сяноці, як теж інспектор прикордонної сторожі, очевидно поза конкурсом. Вислід змагань: 4 км. молоді нижче 18 літ: 1) Венгринович Борис, К.Л.К. Сянік, 19,13 мін.; 2) Сушко Мих., спорт. секція Команча, 21 мін.; 3) Боївка Мих., спорт. секція Команча, 22,05 мін.; 4) Боївка Теод., спорт. секція Команча, 22,09 м.; 5) і 6) Довжицький І. і Костів А.; 7) Горлай Василь; 8) Майкович Дмитро; 9) Майкович Мих.; 10) Петрин Павло; 11) Сушко Дмитро; 12) Медвідь Вас.; 13) Горлай Ст.; 14) Бабяк Ф.; 15) Мацко Мих.; 16) Форитар Вас.; 17) Кінь Ф. — 8 км., вище 18 літ: 1) Сліпецький Мирослав, К. Л. К. Сянік, 49,45 мін.; 2) Кульке Макс, інспектор, 51,20 м.; 3) Венгринович Оріон, К.Л.К. Сянік, 54,25; 4) Семусь Ст., спорт. секція Чистогорб, 56,58 мін.; 5) Чурма Теодор, спорт. секція, Команча, 57 мін.; 6) Сушко Вас. молод., спорт. секція Команча, 58,55 мін.; 7) Гуцуляк Василь, 8) Шпилька Степан, 9) Кодоляк Дмитро; 10) Дядьо Дмитро; 11) Горлай Степан; 12) Сушко Василь старший; 13) Боївка Гриць; 14) Довжицький Мих.; 16) Боївка Мих.; 17) Лукачик Мих. Орґанізація змагань справна. Провідник траси Барановський Евген, учитель з Прелук. По бігу кожний змагун покріпляється теплим молоком. Перших 6 місцевих змагунів і з молодших і зі старших дістали практичні нагороди, що їх уфундували кооперативи довколишніх сіл. Місцеві змагуни доказали, що не легко уступають місця заправленим змагунам зі Сянока.

Пополудні відбулися ще показові скоки. Перше місце у скоках здобув Венгринович Оріон К. Л. К. Сянік, скоками 12,5, 13 і 15 м. Скокам теж приглядалося багато видців. Хоча багато кращих лещетарів з довколишніх сіл виїхало саме на роботи до Німеччини, то всежтаки ці змагання виказали, що лещетарство на Лемківщині вкорінилося та йде великими кроками вперед. Доказом цього факт, що його не можна було завважити ні в Ворохті, ні в Славську, а саме, що до змагань стартував старий вусатий лемко. Дівчата на трасі кричали вслід за ним: „старому то уж на пецу сидіти", а дядьо здобув почесне 10 місце, ще й нагороду для місцевих дістав.

Спортовець.

—о—

Короткі вістки

— Не зважаючи на „бльокаду" корабель доплив до Америки. Нюйоркське корабельне товариство дістало з німецького доку (варстати для будови кораблів) новий нафтовий корабель-цистерну „Скандінавія". Не зважаючи на англійську бльокаду новому кораблеві вдалося передістатися до Америки. 14 лютого він приплив до Ню Йорку.

— Англійські авантури в Китаю. Англійські вояки з гарнізону в Шангаю вдерлися до одного японського ресторану, побили кельнерок, порозбивали шиби, понищили обстанову і забравши алькогольні напитки відійшли. Генеральний консуль Японії склав проти цієї авантури гострий протест англійському консулеві, домагаючись кари і винагороди за шкоду.

— Англійський нафтовий корабель „Імперіяль Транспорт" (8.022 тон міст.) затонув від торпеди, що розломила корабель на дві частини. Залогу вирятували.

— Шведський король на засіданні державної ради заявився за політикою невтральности Швеції. Від першої хвилини війни він заявив Фінляндії, що вона не може числити на збройну допомогу Швеції. Така допомога крім ризика війни із Совітами втягнула б Швецію у війну з великодержавами.

— Еспанський корабель „Бандерас" (2.140 тон міст.) затонув від вибуху у віддаленні 10 км. від берега коло місцевости Віляно. З 29 моряків згинуло у катастрофі 22.

ПОДЯКА.

З Волі Всевишнього відійшла від нас у вічність 16. лютого ц. р. Найдорожча дружина і мати бл.п. Текля Василюк в Ярославі. Прибиті важким горем ми зазнали в нашому нещастю стільки доказів співчуття, що почуваємось до обовязку подякувати всім, які виявили свою прихильність для Покійної. У першу чергу складаємо щиру подяку Всечеснішим Отцям, які своєю участю звеличали похорони, а саме: Всч. о. Гриневецькому, о. крилош. Хотинецькому та о. Журавецькому — усім з Ярослава. Далі дякуємо за велику посвяту д-рові Іванові Черкавському і д-рові Боримові; дякуємо також за ласкаву участь в похоронах Т-ву „Марійська Дружина Пань"; головам: Т-ва „Родина", „Український Народній Дім", „Купецькій Секції" та молоді, яка не покидала Покійної ввесь час. Усім Громадянам, які своєю присутністю звеличали сумний обряд — велике Спасибіг.

Муж і діти.

ВИДАННЯ „УКРАЇНСЬКОГО ВИДАВНИЦТВА"

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ:

Буквар ціна 2.— зол.
Українська читанка для другої кляси всел. шкіл (у друку)
Українська читанка для третьої кляси всел. шкіл (другий наклад) ціна 2.— зол.
Українська читанка для четвертої кляси всел. шкіл ціна 2.— зол.
Рахунки для першої кляси всел. шкіл ціна 1.— зол.

ПЕДАГОГІЧНО - ОСВІТНЯ БІБЛІОТЕКА:

Методичний провідник до Букваря ціна 1.50 зол.
Початкове навчання рахунків ціна 0.80 зол.
До Сонця. Буквар для дорослих вип. I. ціна 0.50 зол.

НАРОДНЯ БІБЛІОТЕКА:

М. Вовчок: Степовий гість ціна 0.60 зол.
С. Руданський: Співомовки ціна 1.— зол.

ІСТОРИЧНА БІБЛІОТЕКА:

Важніші події нашого минулого ціна 0.40 зол.

КАЛЕНДАРІ:

Стінний календар (із Шевченком), четвертий наклад ціна 0.50 зол.
Кишеневий календарик (четвертий наклад) ціна 0.30 зол.
Бюровий термінар ціна 1.80 зол.
Кишеневий термінар (брошуровий) ціна 1.— зол.
Кишеневий термінар (у полотняній оправі) ціна 1.75 зол.
Кишеневий термінар (оправлений у імітацію шкури) ціна 2.25 зол.
Календар - Альманах уже вичерпаний.

ОБРАЗИ:

Тарас Шевченко ціна 2.— зол.
У друку: Богдан Хмельницький
Іван Мазепа

Книгарні та кольпортери дістають опуст!

ОГОЛОШЕННЯ

Дрібні оголошення

Сергій Цимбалюк і Михайло Недзвецький, подайте адресу. Ossowski Mykoła - Vatenstedt über Braunschweig — Lag. 23. St. 29.

Адвокат Микола Крайчик відкрив адвокатську канцелярію у Кракові при вул. Св. Яна 2 (дім Фенікса).

Хорунжий Постоленко Василь — хто знав би його адресу, прошу повідомити: Бецин Ілько, Meerdorf-lager über Peine. Bez. Braunschweig.

Пошукую Вовка Степана і товаришів з Махнова; прошу подати їхні адреси для: Dmytruszko Iwan — Mödlich über Lenzen Nr 3. (Elbe).

— п. Сливинський Осип, Ярослав --- оголошення буде коштувати зол. 9.—.

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.

За Редакцію відповідає начальний редактор Л. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Кармелітська 34, II. Телефон 230-39.
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter L. Chomiak Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Karmeliterstrasse 34. II, Fernsprecher 230-39 Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa", KommissarischeVerwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher 102-79